

JURINOVA JESEŇ 2022

Zborník vybraných prác 18. ročníka

Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby

Slovo na úvod

Nič vo vesmíre, žiaden živý tvor, čo ako dokonalý a krásny, hoci o tom ani netuší, nedokáže to, čo dokáže človek. Zvieratko vydá z úst niekoľko hlások, napr. osol: „I-á“. Vlk tiež máva limitovanú zásobu znakov, ktoré vyjadruje zvukmi.

Ale človek má také bohatstvo zvukov, že pomocou ich kombinácie postupne vytvára slová a zo slov obrovskú slovnú zásobu stoviek tisíc výrazov.

Ktovie, ako sa stalo, že zo samohlások „i-á“ sa doplnením o spoluhlásky stali slová. Ma-ma, ta-ta... Z detského obdobia ľapovania základných pojmov sme dospeli až k organizovanej reči – k básni, k sonetu či dokonca k vencu sonetov.

Čím sa teda dá charakterizovať človek? Vedomím schopným transformovať sa na kultúru. Nič okolo nás, stvorené ako dobré, by nemalo zmysel, keby ho nemal kto reflektovať. Medzi reflexiou a umením je rovnako dlhý krok ako od hlásky k slovu. Umenie je reflexia povýšená na krásu, na syntézu rozumného a krásneho. Naučilo sa počúvať chvenie vesmíru a ľudského srdca, zachytávať hudbu a emócie.

Hovorí sa, že všetko už bolo napísané. Kto si pozorne prečíta Starý a Nový zákon, príde na to, že za tisíce rokov sme vytvorili málo archetypálnych príbehov. Ak sme preto dospeli k odmietaniu Svätého písma, vlastne pálime na námestiach knihy, pamäť o nás samých, lebo všetko, čo vzniklo, vzniklo ako apologetika alebo kritika svätých obsahov.

Pozývam vás preto celé roky k účasti v tomto tajomnom a zázračnom procese hľadať, opakovať, kombinovať slová podľa tlkotu srdca a chvenia vesmíru. Ako planéty visia vo vzduchoprázdne ovládané príťažlivosťou, aj slová nachádzajú príťažlivosť jedno v druhom, podobne ako noty alebo farby. Také je tajomstvo lásky. Boh je láska.

Teodor Križka

Predseda odbornej poroty súťaže

ZÁPISNICA

Zápis z vyhodnotenia Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2022

Odborná porota pracovala v zložení: predseda: **Teodor Križka**

členovia: **Ján Gallik, Katarína Džunková**

Odborná porota hodnotila súťažné práce celkovo 49 súťažiacich v kategóriách poézia a próza, ktorí zaslali spolu 147 súťažných prác. V kategórii poézia bolo hodnotených 31 autorov, ktorí zaslali 120 súťažných prác a v kategórii próza 18 autorov a 27 prozaických textov. Po vzájomnej dohode navrhuje odborná porota udeliť ocenenia týmto súťažiacim:

POÉZIA

1. miesto: **Emília Filipová** (*Človek a čas; Bdelá noc; Listy*)
2. miesto: **Lenka Kóňová** (*Listovanie; Odchody; Evanjelium podľa mora*)
3. miesto: **Michal Šimon Hradský** (*Spev; Blízkosť; Minúty; Oslava*)

Čestné uznania:

Mária Čičková (*Maľuješ ma ešte?; Splynutie; Interpunkcia; Korenie*), **Marek Drozd** (*Súmravná hodina; Ak...*), **Michal Dušička** (*Zatiahni na hlbinu; Mt 13,45 – 46; Sychar; Neobyčajný*), **Judita Ďurčová** (*Búrka; Keď plačú anjeli; Kam orly nikdy nelietajú; Jesenná nedeľa*), **Anna Lažová** (*Kríž; Túžba; Svet*), **Magdaléna Martišková** (*nevybrežujte ani keď ste v poradi*), **Zuzana Martišková** (*Semenám dokreslí sa overiteľná stonka*) **Júlia Rakovská** (*Je v nich deň, Listy s otáznikom; Myšlienka na teba*), **Ondrej Šály** (*Dar*), **SM. Bonaventúra Šmidová, OSF** (*Stretla som anjela; Srdce matky; Možno je; Mária – nanebovzatá*)

PRÓZA

1. miesto: **Jozef Páleník** (*Kasárenský kostolík*)
2. miesto: **Lenka Kóňová** (*Medzi morom a nebom*)
3. miesto: **Edita Ďurčová** (*Vestálka*)

Čestné uznania:

Jana Belková (*Krátka rozprava o živote; Kto ovocie nazbiera*), **Daša Brontvajová** (*Naveky*), **Marek Drozd** (*Jeden muž a jedna žena; Súženie*), **Katarína Holcová** (*Sestrička*), **Nina Holeštiaková** (*O svetlom tieni*), **Danica Jančárová** (*Trochu o láske*), **Jozef Kottra st.** (*Tanec medzi makmi; Život; Stretol som tam*)

CENA JÁNA HARANTU

sr. Anežka Alžbeta Žatková (*Nenechaj vyschnúť svoju studničku; Bolest'*)

V Bratislave dňa: 28.9.2022

predseda poroty: Teodor Križka

Cena Jána Harantu za rok 2021 – Branislav Valkovič

Finalisti súťaže Jurinova jeseň 2021

CENA JÁNA HARANTU 2022

SR. ANEŽKA ALŽBETA ŽATKOVÁ

SR. ANEŽKA ALŽBETA ŽATKOVÁ

Nenechaj vyschnúť svoju studničku

Naša studnička vysychá
a chýba už len málo
Potoky, jazerá miznú
niečo sa s ľudstvom stalo

Voda sa vzdala, umiera
tam, kde bývala, už niet
Kam nikdy nešla, láme bralá
a zaplavuje svet

Vodička voda, dva vodíky
a jeden kyslík k tomu
V mnohých krajinách, mestách
už netečie do domu

Striebristá voda, zrkadlo neba
priehľadný nápoj Otca
Mení sa v slzy a kvapky potu
odráža zlobu srdca

Bože náš dobrý, Tvorca krásy
čo sme to s vodou porobili?
Studničky srdca a ľudských duší
ľahostajnosťou znečistili

Bolest'

Bolest'
Sú dobré okuliare
Vyostrí zrak
Na videnie podstaty
A cieľa
Je s nami celý čas
Keď život pýta veľa
A dýcha tajomstvom
Závojom zahalená
Jej koniec nevidím

...
Len tuším...

...
A padám
Na kolená

CENA PAVLA HRTUSA JURINU
v kategórii POÉZIA

I. miesto: Emília Filipová – Človek a čas; Bdelá noc; Listy

II. miesto: Lenka Kóňová – Listovanie; Odchody;
Evanjelium podľa mora

III. miesto: Michal Šimon Hradský – Spev; Blízkosť; Minúty;
Oslava

EMÍLIA FILIPOVÁ

Človek a čas

Kedysi sa vliekol
tempom slimačím.
Rána sa lenivo
klízali k večeru.
Chcel by si ho
zrýchliť
ale nevieš ako,
ani nevieš čím...

Ty vtedy netušíš,
že raz príde chvíľa,
keď by si ho veľmi
túžil spomaliť.
No žiaľ si len človek
pútnik bez kompas
a čas cvála zrazu
či prosíš, či hrozíš
akokoľvek.

Čas je neúprosný,
ukrýva sa v srdciach
rodiacich sa hviezd.
Cesta tebe daná
pomaly sa kráti,
ani nevieš ako -
zrazu sa ti stratí..

Bdelá noc

Noc sa dnes znova
rozhodla bdieť.
Spánok zaháňa
do neznáma.
Vtedy vždy prídeš,
ruku mi vezmeš
do dlane.
Ja sa zachvejem
na dne duše,
ako keď vietor
pohne lístím,
za tebou kráčam
odovzdane,
do pokojných sfér
istoty.
A tak sa, nôcka,

nežalujem,
že ti tma na viečka
nesadá.
Bdiem spolu s tebou,
keď do okien
sa mi potichu
zakrádaš.....

Listy

Píšem ti každý deň
večer po zotmení,
v nádeji čo verí
stále na zázraky

Trasúcou sa rukou
písmeno k písmenku
ukladám a čakám
s istotou vo viere,
že raz tak ako vždy
otvorí sa dvere
a ty vojdeš nimi
zas do môjho sveta

Lebo viem, že si tu
aj keď noc odmieta
potvrdiť mi nádej.
No ja viem.
Že si tu,
kde si vždy býval.
Musím sa zobudiť,
niet inej pomoci,
bol to iba zlý sen

Musím sa zobudiť
a zahnať tak navždy
prízrak krutej noci.

LENKA KÓŇOVÁ

Listovanie

Očesávači stromov
majú plné albumy minuloročnej zimy
Za priesvitným celofánom je všade sneh
hlboký ako vrásky vetra

Hmla zaprášená kvetmi agátu a lesy
s nabielenými dverami dokorán
za ktorými lane pijú z dlaní
mesiac na oblohe

Na konci albumu je v diaľke
pochované leto
Na hrobe má ružové nebo
a kríž z modrých hôr

Jeho studené pery sú kvapkou v mede
keď sa popadané stránky pletú do trávy
a starec – vietor
lepkavými prstami vydá posledný tón
na hrebeni plnom vlasov

Odchody

Z bocianích ciest
rozmočených priateľstvami padajúcich gaštanov
zostal len šelest na srdciach
krkajúcich žiab

Tak pošepky sa začal september -
s listami nedeľne vyletujúcimi
zo zeleného šlabikára stromov

Tam kde postavili hniezda privysoko
zašuští perie a slnovrat vymeria kroky
k južným hladinám

Odchody bolia
ako keď odstrihnú hlas zemi
aby v tichosti kráčala
naboso
s prevesenými čižmami
na hnedých pleciach

Zo stromov vtedy padá
prezretý čas...

Evanjelium podľa mora

... „zatiehni na hlbinu a spustite siete z druhej strany na lov!“ Lk 5,4

Koľkokrát sa nebies
dotykom nadýchal človek
ako dážd'
keď pomaly spúšťa siete
aj z druhej strany vlastnej tváre
a cestičky zdajú sa byť nerovnými kulisami
rozfúkaných vlasov bez vetra

Akoby sa práve vybodkovaná voda
chcela pripodobniť dejstvám piesku
čo rozkolíše každú z bárk
o čosi prudšie než za oponou
rozbúreného srdca bijúceho na súši

Koľkokrát sa nebies nadchol človek
ako vtáctvo
keď v javiskách blankytu
hľadá hladiny vlastných krídel

A more
zdá sa byť podobné slzám
čo sa ani nehnú bez dotyku vetra
naučeného naspamäť

MICHAL ŠIMON HRADSKÝ

Spev

Dobro spieva
a dnes sa niekto
bude smiať

prorokujem
zabudnuté
hovorím že slová
zabudli svoj smiech

že všetko krásne
mizlo v náznaku

a že v slovách *vrát' sa*
tušili sme radosť smiech
ako aj bolesť plač

že slová zmiznú
ale niečo ostane -

možno láska

Blízkosť

To čo nám prináša blízkosť
žiari zďaleka.

Z nástupíšť času miesta
spôsobu i príčiny
z oblohy
a z iných očí.

To čo nám svieti
máme vždy pred sebou.

Na dosah radosti.

Minúty

cnie sa mi
ale minúty
svorne bežia
kľačia
prosia a putujú
pýtajú sa a vzápätí
nachádzajú odpovede
sami v sebe

snáď raz
budeme ako ony.

Oslava

A potom je tu ticho pokánia
keď listy nad zemou
tancujú
v prítomí našich vyznaní.
*A je to vlastne všetko
tichá oslava
toho, čo je ešte pred nami.*

ČESTNÉ UZNANIA

v kategórii POÉZIA

Mária Čičková: Maľuješ ma ešte?; Splynutie, Interpunkcia;
Korenie

Marek Drozd: Súmračná hodina; Ak...

Michal Dušička: Zatiahni na hlbinu; Mt 13, 45 – 46;
Sychar; Neobyčajný

Judita Ďurčová: Búrka; Keď plačú anjeli; Kam orly nikdy
nelietajú; Jesenná nedeľa

Anna Lažová: Kríž; Túžba; Svet

Magdaléna Martišková: nevybrežujte ani keď ste v poradi

Zuzana Martišková: Semenám dokreslí sa overiteľná stonka

Júlia Rakovská: Je v nich deň; Listy s otáznikom; Myšlienka na teba

Ondrej Šály: Dar

SM. Bonaventúra Šmidová, OSF: Stretla som anjela; Srdce
matky; Možno je;
Mária – nanebovzatá

MÁRIA ČIČKOVÁ

Maľuješ ma ešte?

Maľuješ ma ešte,
Majster,
maľuješ ma?

Hrám v tebe
na klavíri túžby.

Maľuješ ma ešte,
Majster,
maľuješ ma?

Vejem v tebe
vôňou ruží.

Maľuješ ma ešte,
Majster,
maľuješ ma?

Som jediný, kto
sa tvojím trápením
súži.

Maľuješ ma ešte,
Majster,
maľuješ ma?

Budem tam,
keď sa tvoj chodník
zúži.

Splynutie

Kvapkáš mi do srdca,
až na jeho dno.
Objímaš moju dušu,
nedefinovateľným jasom.
A pri pohľade na hviezdy
šepkáš: „Ja som“.

Interpunkcia

Tam, kde oni vtisli
krvavú bodku,
Boh zamýšľal čiarku.

Tichučkým odopreli
zdediť zem,
zasadiť pomlčky,
trhať tri bodky
z jabloní.

Niekedy z neba pršia
hrkálky.
Pri dopade
na zem zazvonia,
a tak nebo zas vonia
detským hlasom.

Korenie

Do chodidiel
sa mi zabodli trne,
netušila som,
že raz
prekvitnú
celé moje
nohy.

Zakvitnúť tak celá,
kľaknem si
v záhrade
vlastných túžob.
Pleni sunt
caeli et terra
gloria tua.

MAREK DROZD

Súmračná hodina

Ked' sa skončí deň
A všetko pohltí súmrak
Ked' do ulíc vyrazia nočné psy
Aby ulovili svoju obeť
A vlci začnú zavíjať na mesiac
Chcem byť blízko pri nej
Ako jej dobrý priateľ
Myslím to naozaj vážne
Nech len vystrie ruku prosím
Aby bola požehnaná moja priazeň

Ked' sa bude všetko rútiť
Od desiatich k piatim
A svet bude utopený
Vo vlastnej kliatbe
Ked' nadíde súdna hodina
A ľudia pochopia
Že to, čo má skutočnú cenu
Si nekúpiť za peniaze
Chcel by som byť pri nej
Ako jej dobrý priateľ
Myslím to vážne
Nech len neodmieta prosím
Moje nadšenie a priazeň

Ked' nastane úplné zatmenie
A všetko pohltí temnota
Odnikiaľ už nebude počuť
Žiadny smiech
A svetu bude vládnuť
Iba beznádej a plač
Chcel by som byť pri nej
Ako jej najlepší priateľ
Myslím to vážne
Pane, daj mi znamenie prosím
Aby naveky bola požehnaná
Naša vzájomná priazeň

Ak...

Ak by to bolo možné
A vedel by som predvídať budúcnosť
A nemusel sa báť toho, čo sa stane
Mal by som istotu
A ty by si bola mojou jarou a letom
A ja tvojou jeseňou a snehom
A to, čo by sme zasiali
Do našej dobrej pôdy
By vyklíčilo a prinieslo
Bohatú úrodu
Potom by som iba ticho zašepkal

Si tá pravá
Sme vzájomne zomknutí
Nič iné nám neostáva
Len ja tebe a mne Ty

Ak by to bolo možné
Prišiel by som za tebou
A odviezol ťa na miesto
Ktoré by bolo iba naše
A pokojne by sme ho mohli
Nazývať svojím domovom
Bola by si krásnejšia
Ako to najvábivejšie a vzácne
A rozžiarila by si

Aj najtemnejšiu temnotu
Bola by si iba mojou a ja iba tvoj
A ticho by som zašepkal

Si tá pravá
Sme vzájomne zomknutí
Ničoho sa neobávam
Si moje Ja. A ja som Ty

Ak by to bolo možné
Šiel by som s tebou kamkoľvek
Kde by sme mohli byť šťastní
Kosil by som trávu na lúke
A ty by si ju za mnou hrabala
Hrialo by nás slnko

A obaja by sme sa potili
Potom si upiekli vlastný chlieb
A nakoniec sa milovali
V hĺbkach dôveryhodnej noci
Kde by som iba ticho zašepkal

Si tá pravá
Sme vzájomne zomknutí
Zakotvím a neodplávam
Budeme naveky len ja a ty

MICHAL DUŠIČKA

Zatiahni na hlbinu

V obchádzaní vln
loď osamelo
hľadá na more:
pátravé oko rybára
túži nakŕmiť siete.

Mt 13,45 – 46

Skús predať krásu,
kúpiš ju ako perlu
celým majetkom.

Sychar

Tu prišla po vodu istá Samaritánka. Ježiš jej povedal: „Daj sa mi napiť!“, Jn 4,7

Voda sa trbliece na dlani,
ústa naplnené smädom
ponárajú krčah
hlbšie a hlbšie
k životu.

Neobyčajný...

Kameň sa posunul
do tmy dýcha svetlo,
z prázdnych rúk steká krv,
akoby smrť nestačila.

JUDITA ĎURČOVÁ

Búrka

Zvečera vkráda sa
k túlavej duši,
kde ako povodeň
prší do záhrady,
po ktorej ženie sa
ospalý vietor...

Na stenách odbíja
zúrivá polnoc
a diabli tancujú
pod bielou čerešňou,
pokým ich nespasí
anjelské ráno.

Keď plačú anjeli

V podvečer šantím si na dúhe,
kde sedia ohnivé pávy
s očami vesmírnej oblohy,
v ktorej sa prebúdzajú spánok.

Na brehu soľného jazera
bozkávam tvoj obraz v piesku,
kým kľúče od nášho vesmíru
tancujú v jesennom ohni...
Nebo sa kúpe v modrých slzách,
ktorými anjeli slávia
Vianoce a my sa túlime
k daždníku pod nahým stromom.

Kam orly nikdy nelietajú

V kyvadle panenskej noci
plávajú ľudské sny o šťastí,
ktoré sa víria v spenených oblakoch
ako jesenný prísľub neba
a mesiac hľadá do prázdnej peňaženky
so slzami v modrých očiach,
lebo si za ňu nemôže kúpiť vysnívané
planéty
ani diabolský tanec slnečnej víly...

Hlboko pod skalnými útesmi
tajne kľáčí moja nesmrteľná duša,
aby sa tu beznádejne ukryla
pred padajúcimi hviezdami
aj pred kráľovstvom voskových
lunaparkov.

Nad hlavou jej krúžia kormorány
s posolstvom o večnom mieri
medzi padlým svetom a démonskými
anjelmi...

K mlčanlivému pobrežiu
sa túlia konské záprahy,
ktoré si vo vlnenom svetri cválajú
do osamelých polí rozvoniavajúcich
púpavou
s divými túžbami zasíť jej semená
do ospanlivej zeme v náručí lesov.
Bezmocne preklínam ich rajský život
a v bludnom zasnení na krídlach anjelov
kráčam do zasnežených údolí
pokrytých kobercom z pavučín,
kam orly nikdy nelietajú.

Jesenná nedeľa

V lesoch sa prebúdza chvenie
a zlatým štetcom sa dotýka
trávnatých oblakov.
Dážď kráča pomedzi lístie,
kvitnúce v dunajskej záhrade
na bielom koberci...

Nábrežia voňajú myrtou,
zdobiacou kamenné fontány
v benátskych prístavoch –
okrasné záhony sedia
v ružovom parčíku pri cestách,
vedúcich do Ríma...

Zástupy mačiek si driemu
pod brezou, kde ležia gaštany
v hodvábnom župane –
duchovia spia v mokrej zemi
a tajne kráčajú v ústrety
jesennej nedeli.

.

ANNA LAŽOVÁ

Križ

V zajatí kríža
otváram srdce
rozpätým rukám
i krvavým mukám
Zbavená hriechov
v objatí Ukrižovaného
sa dotýkam sveta
aby som sa stala bohatá

Svet

Svet sa stíšil
Porozlievané glazúry strachu
sa prílepujú na človeka
a prekročujú všetky zákony
Ich dych je chladný
a po ňom iba prázdno
Prázdno na duši
v hlave
v srdci ...
Aj kostolný zvon
znie bojazlivejšie
akoby sa z kostola
sťahoval Boh
Len ustráchané vrabce špehujú
okolo akoby hľadali
stratené dni

Túžba

Diery v streche
nenahradia hviezdy
ani padajúce listy
holubie pierka
Zahalení túžbou
(ne)premieňame gestá
na skutky
Na oltár strachu
skladáme svoj žiaľ
šepkáme svoje pokánie
len v srdci stále necítíme ticho
do ktorého by si vstúpil
Ty Pane

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ

nevybrežujte ani keď ste v poradí

mosty podliezli rieke
na vzdialenosť asi desať minút s cieľom zabezpečiť
svoju zanedbateľnú dôležitosť

zopäl ruky a sklonil hlavu na prsiach

v ďalšej scéne odišiel do dôchodku takže
nemohol byť svedkom jednej časti významu
tohto pozoruhodného incidentu

každého videl prekvitať
zriedkavejšie prikvitnúť

príbuzní trávia
veľké prekvapenie
a to majú na niekoľko týždňov

chcel byť spojnicou hromozvodom čímkoľvek
súvzťažne (s)potrebným s oboma brehmi

mal sklonenú hlavu a ruky zopäté na prsiach
takto ho našli na druhom brehu

ZUZANA MARTIŠKOVÁ

Semenám dokreslí sa overiteľná stonka

Pán s vetrom si o ne zahrá tiché mikáda.
Mapy sa humnám odjakživa kreslia zvonka
na plátno šiat, čo nosila som zamlada.

Raz v podvečer splýval si mi v siluete pása
každý prst dvakrát prepočítal všetky lupene,
len On a vietor tušia kam zmizla moja spása
a či ju vôbec ešte niekedy raz doženiem.

Z kanvice neba naraz slnko vylialo sa
ja pokorne k Nemu kráčala som bosá
kým vietor v stonkách melódiu brnká.

V okrúhlych bokoch sa vrstevnice množia
buď ako buď, veď je to vôľa Božia
legenda večná vložená do zrnka.

JÚLIA RAKOVSKÁ

Je v nich deň

Cintorín zdobí augustová krása,
čas márne hľadá, čo už nevráti.
Žiarivou farbou ako od Picassa
vietor tu kreslí kvetom na šaty.

Horúce leto stráži svoje žezlo
a v srdci hľadá zimná nálada.
Jas z tvojich očí na chvíľu mi znieslo.
Je v nich deň, i keď slnko zapadá.

Listy s otáznikom

Stromom
už zostávajú
iba dažďové kvapky

popri chodníkoch
o čosi viac vyludnených
sa učia
komunikovať listy s otáznikom

skúšam aspoň
zatiahnúť záchrannú brzdu
leto už nemá
na spiatočný lístok

Myšlienka na teba

ma občas tlačí
ako kamienok v topánke
ktorý hľadá svoje miesto

možno ho rozchodím
ale nerozídem

ONDREJ ŠÁLY

Dar

Po krátkom jarnom daždi
krajina akoby väčšmi vonia sebou.
Mraky sa vpijú do úrody leta
a cez ľútosť ľudí nad lupeňmi
– čo spľská k starej zemi zbije –
ustúpia vôni novej chvíle.

Novému svetlu
do farbavosti v nás.

SM. BONAVENTÚRA ŠMIDOVÁ, OSF

Stretla som anjela

Na zemi
stretla som anjela.
Z jej očí belasých,
krásnych, milých
na mňa sa pozeral.

A boli prvé,
čo som uzrela,
keď už sme neboli
dve v jednom tele,
ale môj anjel
sa na mňa usmieval,
na rukách niesol,
bozkami ohrieval.

Srdce matky

Keď zaznie
jeho posledný zvon,
budem to ja,
bude to on.
Budeme spolu
všetky jej deti,
ktoré tak ešte
chceli by povedať,
že bilo a bolo len pre ne
a že ich ukryté
v sebe si nesie
do výšav nebies.
Tak ako vo
chvíľach času,
aj potom, aj stále,
keď znie už trvalo
pre Božiu nádheru,
pre Božiu krásu.

/Mami, ďakujem za každý úder jeho lásky pre mňa./

Možno je

človek jediný,
ktorý vie,
že treba písať dejiny.
O tom, nakoľko
sme v nich boli,
neboli ľudskými.
Aby aj ony boli ľudské.
Nie bližšie tým,
čo nenesia v sebe výzor,
rozum a srdce človeka,
ktorému neraz
na vlastnú škodu
i škodu súčasníkov
to základné pre každého
v dejinách uniká:
ľudské v živote.

Mária – nanebovzatá

Nikdy neukončené
prežívanie Boha,
konečný prienik času
do večna, nekonečna.
Uchvátenie k jasotu,
velebeniu, ktoré si žila.
Cez teba, Mária,
veľká vec sľúbená
naplňa celý svet,
okraje neba.
Ohnivá závera
pre teba, Mária,
a tvoje potomstvo
navždy už padá.

/Keď čas splynie s večnosťou,
večnosť pohltí jeho hranice
a daruje mu schopnosť
byť bezhraničným, večným./

1.miesto v kategórii próza, Jurinova jeseň 2021 – Lenka Kóňová

Pietna spomienka pri hrobe Jána Harantu v Turzovke

CENA PAVLA HRTUSA JURINU
v kategórii PRÓZA

I. miesto: Jozef Páleník – Kasárenský kostolík

II. miesto: Lenka Kóňová –Medzi morom a nebom

III. miesto: Edita Ďurčová – Vestálka

JOZEF PÁLENÍK

Kasárenský kostolík

„Vyrovnat'! Smer priamy, pochodom vchod!“ zavelil výkonný praporčík čatár Juraj a tak ako každý deň, tri razy denne, kráčajúc popri batérii v prednej časti, viedol ju do jedálne na stravu. Cestu už poznal naspamäť, vedel, kde je aká priehlbina po cestičkách, kasárenské budovy, popri ktorých prechádzali, sa mu tiež, takpovediac, vsunuli do pamäti. Aj kostolík, či kaple, ako túto budovu nazývali česky hovoriaci vojaci. Neraz si kládol otázku, čo v tomto areáli vlastne kedysi bolo, keď v ňom, v parčíku, stojí aj táto cirkevná stavba. Ako aktívny kresťan katolík vždy okolo nej prechádzal s úctou, aj sa v mysli prežehnal, ba i nenápadne urobil krížik na rovnošate v oblasti brucha. Tak mu to poradil jeho strýko, ktorý bol kňazom, aby v takýchto situáciách, ako sa hovorí, príliš nevytrčal z davu vtedajšieho režimu, kde sa slová komunizmus a socializmus skloňovali vo viacerých ako siedmych pádoch. Ktovie, či ešte niekto tak, ktovie, či niekto vôbec. Veľa razy mal chuť nazrieť dnu, zistiť, čo je vo vnútri kostolíka, či ešte nejaké sakrálné vybavenie, oltár, sochy, alebo už len holé múry. Avšak okná boli privysoko a dostať sa dnu cez dvere bolo asi nereálne, pretože nikdy si nevšimol, že by cez ne niekto vchádzal dnu alebo vychádzal von. Pravda, nesledoval ich celé dni a noci, ale predsa len, vždy keď sa objavili v jeho zornom poli, vzhladol k nim. Ba či vôbec boli funkčné a používané.

„Zastaviť stáť!“ zavelil pred vchodom jedálne a následným predpísaným povelom usmernil vojakov na vchod na stravu. Počkal, kým celá batéria vojde dnu a keď sa chystal vstúpiť aj on, začul za sebou hlas.

„Staršino, máte se hlásit vo výstrojnom sklade“, prijali Jurajove uši pokyn v československom jazyku, ktorý bol medzi vojakmi obvyklý. Ani ryba ani rak. Alebo aj ryba aj rak.

Oznam, či rozkaz stroho po vojensky prebral a odsúhlasil, ale najskôr išiel oklamať prázdny žalúdok striedmou kasárenskou stravou. Po absolvovaní stravovacieho návyku zaviedol jednotku späť do jej priestoru, opäť povedľa kostolíka, opäť si nezabudol urobiť palcom krížik pod uniformou, spresnil nasledujúce zamestnanie podľa plánu a pobral sa do výstrojného skladu, aby zistil, prečo ho tam jeho správca povolal. Bol to starší civilný zamestnanec, občianskym menom sa volal Tibor, ale všetci mu hovorili Tibi-báči.

„Prišli tie košele, čo batéria mala objednané“, zvestoval. „Pod' si ich prebrať do hlavného skladu“ viac-menej prikázal staršinovi Jurajovi. Ako samozrejmosť mu tykal, to on v podstate všetkým. Bol tým známy a osobitý, mal to v náture.

Juraj len mlčky prikývol, slova súhlasu sa iba chabo vydralo z jeho hrdla, napokon nebolo ani potrebné, v kasárňach sa preferujú viac činy, slova v podstate len ako povely.

Cestou do hlavného skladu, ktorý bol v okrajovej časti vojenského objektu, prechádzali aj popri kostolíku a Juraj oň opäť podvedome zaprel očami. Váhanie o tom, či položiť otázku svojmu spolu kráčajúcemu ohľadom tejto stavby, vyriešilo viac-menej samovoľné vyhrknutie otázky.

„Tibi-báči a vy viete, čo je tam vo vnútri, v tom kostole?“

„Hotové dopustenie,“ odpovedal opýtaný a ani sa neunúval obtrieť zrak o podstatu otázky. Vzápätí však pokračoval: „Lopaty, taligy, dosky a podobný stavebný materiál. Kedysi tu bol

kláštor, aj s kostolom, pravdaže. Ale keď ho premenili na kasárne a sestričky presťahovali, z kostola sa stal sklad nepotrebného haraburdia“.

Juraj ho s údivom počúval. Veľa razy ho „bralo“ nazrieť dnu, po ozrejmujúcich slovách a vysvetlení skutočnosti, ešte väčšmi. Nuž nesmelo opáčil smelou otázkou.

„Ak by som sa chcel pozrieť dovnútra?“

„A načo? Hovorím, nič tam nie. Teda len rárohy. Ale kľúč od toho mám ja“, veľavýznamne dodal Tibi-báči a zdôraznil slovo „ja“, aby bolo jasné, kto je tu persona grata.

Juraj pri tomto poznaní zbystril pozornosť, tak trochu sa aj potešil, lebo sa mu zazdalo, že vstup do kostola sa o čosi priblížil. Predsa len, teraz zistil, kde tkvie možnosť otvorenia tajomných dvier. „Ale aj tak. Len nazrieť“, modlikal.

Po chvíli, keď už došli k hlavnému skladu, zlomil, zdalo sa, že tak trochu strojený, odpor Tibi-báčiho. Slovo dalo slovo a o pár dní sa opäť stretli. Košele už boli prevzaté i premiestnené do príslušnej batérie, podstatou toto stretnutia bolo umožnenie nazretia do kostola uprostred kasární, ktoré Jurajovi nateraz ústupčivejší Tibi-báči, ako správca kľúčov od neho, umožnil. Pravda, tak trochu potajme, lebo vraj tí na veliteľstve by sa s tým veľmi nestotožnili. Ba možbyť, že vôbec.

Staršina Juraj od nahliadnutia do kostola zázraky nečakal a tie sa vskutku nekonali. Ako hovoril Tibi-báči – lopaty, dosky, ba i vrecia s čímsi a kadečo iné. Všade prach, pavučiny. Dávno sa tu už nič nedialo. Na obrazoch i sochách „kilo“ prachu, na oltári tiež. Napriek tomu mu vzdal Juraj nábožnú úctu. Pokľakol a krátko sa pomodlil. Tak sa predsa na kresťana katolíka patrí a on ním bol.

Pri oltári ho však čosi zaujalo. Zaprášené otvorené škatule a v nich nemenej čisté, teda tiež prachom zapadané knihy. Prachom zabudnutia, ak ešte vôbec nejaký iný existuje. Azda prach nevšímavosti, no ten je rovnako neprijemný.

Juraj podišiel bližšie a vzal jednu z kníh do rúk, opatrne z obalu sfúkol prach a krátko v nej listoval. Potom v druhej. I v nasledujúcej. Ba i v ďalších. Nedlho, do rúk sa mu dostali aj popísané hárky papiera, zrejme kázne, úvahy, či iné podobné náboženské písomnosti. Zrazu bolo toho akosi veľa, viac než očakával. A vôbec – očakával niečo?

„Tibi-báči, mohol by som ešte niekedy?“ zaprosíkal a posunkom prstov naznačil listovanie v tlačovinách.

Opýtaný urobil grimasu neistoty, poškriabal sa cez hlavu ľavou rukou za pravým uchom, čo predznačovalo komplikácie, ba potvrdil ich aj verbálne: „Problémy, môžu byť, aj toto som len tak, potajme“, dodal, záver vety až pološeptom a tajnostkársky sa poobzeral vôkol seba, či náhodou niekto nešpehuje ich tajnú misiu. Ale okrem pavúkov odpočívajúcich vo svojich sieťach a možno myši, ktoré azda nesmelo vykúkali skadesi z dier, iného živého tvora sotva by hľadali. Pravda, ak nepočítame všadeprítomnú Božiu existenciu. Lež tá nevadila. Minimálne čatárovi Jurajovi nie.

Napokon sa Tibi-báči nechal nalomiť a pripustil možnosť ďalšej budúcej návštevy. Dohodli sa, kedy a ako to urobia. Keďže dohoda by mala platiť, rozhodnutý Juraj ju začal naplňať. Podľa dohovoru prišiel za „náčelníkom“ výstrojného skladu po kľúče, lebo že tak, už nech ide sám, opatrne, aby nebudil pozornosť, predsa len, jeden ju vzbudzuje menej než dvaja, tobôž ak pridá na opatrnosti a za odmenu mu strčil do vrecka paklík drahších cigariet kúpených v Arme. Tibi-báči dotykom ruky skontroloval podarúnek a bez slov odovzdal Jurajovi kľúč od kostola, ktorý vybral zo zväzku ostatných. Ani čo by tušil, že tých vstupov do nateraz

svojmu účelu neslúžiacej cirkevnej stavby môže byť viac. Zjavne Jurajovi dôveroval, zrejme aj v jeho vnútri žblnkotalo niečo z kresťanskej horlivosti. Dovnútra človeka nevidno a navonok to nie vždy vypláva. Pripomenul ešte opatrnosť, lebo ... vojenčina je vojenčina.

Staršina batéria po uvážení v príhodnej chvíli opäť vstúpil do smutných priestorov kostola v parku kasární a porozhliadol sa navôkol. Teraz mal na to viac času a pokoja. Už pri prosbe o opakované sprístupnenie vedel, že najväčším lákadlom boli knihy a spisy v prednej časti pri oltári. Nanovo sa do nich ponoril a usúdil, že majú svoju hodnotu. Pri každej návšteve sa ku nim vracal. S potešením.

.

Z času na čas Juraj požiadal o vychádzku, z útvaru do mesta, veď i tak treba. Aj teraz. Pri bráne kasární ukázal vychádzkovú knižku, s podpísaným povolením opustenia kasární a pobral sa do ulíc mesta. Presne vedel, kam pôjde. Do jeho stredu, ku kostolu. Aj tak bolo. Potmolil sa po námestí, akoby pristupoval čas, nech sa tak neponáhľa, ale tomu to bolo fuk. Má svoje tempo, svoj rytmus, to len nám sa zdá, že ho niekedy mení. Ale nie je to pravda. Nikdy a nemienil to urobiť ani teraz.

Po chvíli okúňania sa zazvonil čatár pri dverách fary. Prišiel mu otvoriť starší muž. Zrejme farár, vyhodnotil Juraj situáciu. Nikdy sa nevideli, nepoznali sa. Po zistení, že domnienka je pravda, požiadal kňaza, či môže vstúpiť aspoň do predsiene fary. Toho síce nečakaná návšteva muža vo vojenskej uniforme prekvapila, no súhlasil.

„V kasárňach uprostred parku je kostolík.“

„Viem“, prerušil ho správca fary, no Juraj akoby to ani nevnímal, pokračoval v reči. „Zvnútra je spustnutý, ba čo viac, armáda ho doslova znevážila, urobila z neho stavebný sklad.“

Farár len bezradne pokrčil ramenami, no slovne Jurajove rozprávanie nekomentoval, zrejme mu nechcel vstúpiť do toku myšlienok. „Podarilo sa mi doň dostať“, pokračoval muž vo vojenskej rovnošate „a zaujali ma tam knihy a spisy v škatuliach. Akoby boli určené kamsi na odsun, no ten sa už neuskutočnil. Ak to mienili urobiť vtedajší obyvatelia kláštora a nestihli, tak žiaľ Bohu, ak ich však armáda chcela upratať a zlikvidovať, tak vďaka Bohu, nestihla. Bolo tam napríklad aj toto“, prerušil Juraj svoje rozprávanie a spod kabáta a košeľe vytiahol dve tenšie knihy. „Vzal som ich a takto prepašoval cez bránu kasární, inak sa nedalo, voľne som si netrúfol, mohli by mi ich zhabať.“

Kňaz si ich so záujmom prezrel a usúdil, že sú vskutku zaujímavé a iste by potešili nejedného veriaceho.

„Rozhodol som sa, že sa ich pokúsim postupne čo najviac vyniesť a dopraviť sem ku vám. Takto pod rúškom vychádzky, pod uniformou, tam ma nebude nikto kontrolovať. Tašku či ruksak by určite áno, to je riziko.“

Chvíľu začalo dominovať ticho, ani čo by ono malo mať rozhodujúce slovo.

„Teda, ak nenamietate“, zrušil krátku dominanciu ticha samozvaný návštevník fary.

Duchovný chabo prikývol, no mlčal. Vedel, že je to nielen odvážne, ale svojím spôsobom aj krádež. Krádež v kostole. Síce nateraz neslúžiacom svojmu účelu, ale ... Ak by v ňom však velenie útvaru začalo robiť „generálny“ poriadok, určite by knihy ani písomnosti nešetrili, nikam by ich nepresunuli, jednoducho zlikvidovali. Ešte šťastie, že tak neurobili doteraz.

Zahodno ich predbehnúť. Tak hádam takéto obetavé premiestnenie zabudnutej náboženskej literatúry nebude priveľkým, ak vôbec prestúpením proti siedmemu Božiemu prikázaniu.

„Tenšie prenesiem tak, ako doteraz, pod sakom i košeľou“, predstavoval poddôstojník svoju víziu, „hrubšie si upevním vzadu na bedrách, veď ako povedal pán Ježiš učeníkom – majte bedrá opášané. A možno sa mi podarí nájsť nejakú dieru v plote, predpokladám, že existuje, potom by som dal viac spisby do vreca, dohodli by sme sa na čase a vy by ste poslali nejakého spoľahlivého človeka, napríklad kostolníka, aby to prišiel zobrať.“

„Ak by sa čo i len časť podarilo premiestniť a zachrániť, na púti v krajskom meste by som ich ponúkol za dobrovoľnú odplatu,“ predostrel farár jednu z možných ciest posunutia kníh. „Určite sa im niekto poteší.“

Tentoraz Juraj nepotreboval na odobrenie kňazovho návrhu slová. Stačilo len gesto prikývnutia.

„Pán Boh vám to odplatí, mladý muž, ... akože sa vlastne voláte?“

„Juraj“.

„... a nech vás opatruje váš patrón svätý Juraj, veď aj on bol triumfátor“, dodal kňaz a vystrel voči čatárovi pravicu.

Ten ju prijal a nasledoval obojstranne mocný stisk. O čosi dlhší, ako býva pri takýchto stretnutiach zvykom.

LENKA KÓŇOVÁ

Medzi morom a nebom

Nad mexickým mestom Veracruz sa vznášal ranný opar. Slnko sa len pomaly predieralo oblakmi, ktoré sa čoraz väčšími rozplývali a prenechávali za sebou modrajúcu sa scenériu s prvými nespelenými lúčmi. Tie sa už tak zavčasu prejavovali svojou silou a zohrievali ligotajúce sa strechy. Aj morská hladina nadobudla nepredstaviteľný odtieň, prežarujúci až po to najtmavšie dno. Bolo skoré ráno, ešte ani rybári neprišli so svojimi sieťami, len zo dve loďky sa zo včerajška hojďali na pozlátenej hladine, ledbolo priviazané o drapľavý kôl móla. Slúžili ako nocľah asi desiatim čajkám, čo sa v kolísavej melódii mäkkého prílivu poddávali hlbokému spánku. V diaľke sa belela malá kaplnka, ktorú tu postavili rybári ako poďakovanie, keď pred niekoľkými rokmi vypukol v meste požiar a jeho nenásytné plamene sa dostali až k pobrežiu, no ich lodí plných rýb sa ani len nedotkli. Dnes vie o jej existencii len málokto, ba múry má dnes dozaista popukané, omietku opadanú, aj vyblednutá socha Matky Guadalupskej od ostrého slnka by potrebovala nový náter.

Nedáľko od piesočnej pláže, za smerovou tabuľou a dvoma úzkymi uličkami, vydláždenými hrboľatým kamením, sa nachádza malý domček. Keby nemal na prednej strane nápis, že sa jedná o antikvariát, nikto by si ho doteraz ani nevšimol. Vysoké okná boli vždy pokryté nánosmi piesku, ktorý sem privial východný vietor a dvere, pôvodne natreté zelenou farbou postupne odhaľovali okoloidúcim svoju prirodzenú krásu smrekového dreva. Keď ich zákazník otvoril, neprivítal ho zvonček na upozornenie ako v iných obchodoch. Tu nad zárubňou visela vedľa nevelkého kríža zvonkohra, pozostávajúca z prederavených bielych mušlí, visiacich na lykovom motúze, ktoré sa kaskádovito vlnili aj v tom najjemnejšom vánku. Antikvariát sa zvnútra zdal omnoho väčší. Hneď pri vchode sa dostávala do nosa vôňa soli a slnka, zmiešaná s esenciami papiera a tlačiarenskej farby. Od zeme až po strop sa dvíhali hrubé police z tmavého dreva, ktoré na svojich ramenách dlhé roky unášali ťažobu toľkých zväzkov. Kto chcel knihu z najvyššieho regálu, musel použiť čierny kovový rebrík. V záplave políc sa v kúte krčila stolička a starožitný stôl, ktorého celú plochu zaberala pokladňa. Bolo tu príjemne čisto a chladno, pretože tehlové múry natreté na bielo, usilovne odrážali teplo, ktoré sa snažilo dostať za každú cenu dnu. Pod nohami občas zavrzgala drevená dlaždica, ale nepôsobilo to vôbec rušivo, ba priam naopak, tieto zvuky sa miešali so zvukmi otáčania stránok a pôsobili ako balzam na dušu. Na stenách viseli staré plagáty, upozorňujúce na vtedajšie vydania kníh, v bledých rámoch bez skla sa usmievali podobizne neznámych mexických autorov aj s podpismi a venovaniami, ktorých poznal len sám majiteľ a akiste boli jeho priateľmi. Vždy, keď prechádzal popri ich fotografiách, letmo sa usmial a aspoň pohľadom do neba im vyslal svoj pozdrav. Aj on kedysi písal, ba dokonca sa jeho knihy dostali až do španielskeho vydavateľstva v Barcelone, no keď mu pred desiatimi rokmi umrela žena a celkom osamel, kúpil za posledné pesos tento zabudnutý a ošumelý domček a pretvoril ho na antikvariát. Bol to sen jeho ženy - vlastniť predajňu s knihami, no keď sa ho nedožila, rozhodol sa splniť jej ho takouto formou. So zápalom vykupoval a vymieňal knihy, zúčastňoval sa knižných búr, ľudia mu ich nosievali sami, alebo ich nechávali na prahu dverí. Každým dňom sa plnili prázdne miesta v poličkách, až musel pristavovať ďalšie

a ďalšie vlastnoručne vyrobené regály. Vždy sa potešil, keď zavadil pohľadom na pláž, ponorenú v zapadajúcom slnku a v jej siluete sa černeli postavy sediace na teplom piesku s otvorenou knihou z jeho obchodu na kolenách.

Volal sa Emanuel a skoro neustále nosil na hlave slamený klobúk, kde tu posiaty dierami, cez ktoré mu pretrčali tmavé vlasy. Aj dnes, keď odomykal dvere od obchodu ho privítala hudba mušlí, tak ako každého zákazníka, ktorých nebolo málo. Hnedé ruky mal posiate mozolmi od rezania a hobl'ovania nových políc, ale aj z každodennej práce s hrubými tlačidlami pokladne. Obchod býval zrána taký chladný, až mával na chudých pleciach pohodené farebné pončo, ktoré mu uplietla zo zvyškov vlny jeho žena. Slnko bolo už vysoko, cez oblúkovité okná sledoval čajky, plachtiace na modrej oblohe. Ulice sa preberali k životu, vrava sa miešala s pouličným spevom, pokrikmi trhovníkov aj so smiechom detí, uháňajúcimi stihnúť dnešné školské zvonenie. Deň bol pokojný, v antikvariáte sa doobeda vymenili siedmi verní čitatelia a tak Emanuel na ohlásenie pravého poludnia z neďalekej veže chrámu zamkol dvere, vyvesil ceduľku s nápisom „*cerrado*“ a pustil sa do obeda, ktorý si doniesol so sebou. Po polhodine započul tupé búchanie na dvere. Zľakol sa, veď za tie roky ho nik neokradol, ani jedna minca či kniha mu nezmizla. Avšak zvuk nepoľavoval, čoraz väčší sa zosilňoval, teraz sa pridali aj výkriky:

„Otvorte! Vieme, že ste vnútri! Je to príkaz!“ ozvalo sa tlmeným mužským hlasom spoza dverí. Uprel zrak na kríž nad dverami a s trasúcimi rukami povolil zámku. Do obchodu sa vrútili dvaja hrubí muži v uniformách so štósom opečiatkovaných a popísaných papierov, ktoré sa krčili pod ich mohutnými dlaňami. Emanuel mlčal a ničomu nerozumel. Keď muži zbadali, že je pomerne pokojný, jeden z nich zmraštil obočie a pyšne prehovoril:

„Z tajných zdrojov sme sa dozvedeli, že v tejto kutici ponúkate na predaj náboženskú literatúru! Je to pravda, señor?“

„Nevidím na tom nič zlé. Som kresťan katolík a...“

„Tak si vaše kresťanstvo nechajte pre seba a nemúťte hlavy našim obyvateľom. Prečítajte si tieto papiere, v ktorých stojí príkazom, že sa vedome a dobrovoľne zbavujete všetkej literatúry s duchovným zameraním. Inak vám to tu zavrieme. Natrvalo.“ Provokačne sa usmial Emanuelovi do tváre a hodil pred neho na zem biele hárky.

„...všetka literatúra, ktorá sa prieči zmysľaniu vysoko postaveným predstaviteľom a obsahuje neželaný obsah, má zlý vplyv na indiánsku kultúru a národ, musí byť navždy zničená spálením. Pre jej popol si príde garda presne zajtra o ôsmej hodine, čítal napísané písmená. Vojaci sa ešte raz vo dverách s rehotom otočili, aby sa pobavili na biednom chudom mužovi, ktorému sa kotúľali po lícach veľké slzy. Razom zabuchli dvere so slovami: „Ešte sa uvidíme!“

Až v tejto chvíli Emanuelovi prišla na rozum spomienka na jeho dedka, ktorý zažil požiar spreď pár rokov. Aj vtedy sa muselo udiat niečo podobné. No on to nedovolí. Nedovolí, aby sa ubližovalo knihám, ľuďom, želaniu jeho ženy a hlavne Bohu. Papiere zmáčané od vlastných slz roztrhal štíhlymi prstami na malé kúsočky. Predajňu zatvoril na celý deň. Zo zadného kúta vybral veľký prútený kôš a knihy z náboženského oddelenia doň starostlivo poukladal. Bolo ich asi dvesto, no do večera bol s nimi hotový. Na zadnú stranu prútenej steny upevnil dva hrubé popruhy lodného lana, uviazal na nich dračiu slučku a pripevnil si

ťažký kôš na chrbát. Malý kríž visiaci vedľa mušľovej zvonkohry nad dverami si zavesil na krk. Zamkol antikvariát a vydal sa na cestu k pobrežiu.

Rád kráčal bosý, keď sa jeho nohy zabárali do piesku - raz mokrého a slaného od morských vln, inokedy príjemne hrejivého a sypkého od tropických lúčov slnka. Tento večer zapadalo slnko veľmi opatrne, na severe bolo vidieť už prvé hviezdy a ono sa ešte neschovalo za horizont, akoby mu svietilo na dlhú cestu, ktorá sa vlnila pozdĺž pobrežia. Emanuel mal zamierené ku kaplnke. Viedla k nej suchá cesta poprášená pieskom, ktorá sa postupne menila na stúpajúci kopček s kamenistým kobercom, ktorý príjemne chladil jeho cestou doráňané nohy. Od ťažkého nákladu kníh neraz strácal rovnováhu, na špicatých kameňoch sa mu často šmýkalo, no nič ho neodradilo od toho, čo si zaumienil. Na prstoch rúk sa počas kráčania modlil desiatok ruženca. Čím viac sa približoval k blízkosti kaplnky, tým menej bolo počuť ruch mesta. More upokojujúco šumelo, na okruhuľiakoch odpočívali skupinky korytnačiek. Keď sa nachádzal len pár metrov od svojho cieľa, vyčerpane si sadol na veľký balvan aj on a opodiaľ sledoval ako sa po chvíli ich panciere stratili v priesvitnej morskej pene.

Kaplnka vôbec nebola zanedbaná, ani omietka či strecha nepoznali vplyv poveternostných podmienok, akoby sa o ňu niekto viackrát do roka staral. Drevená socha Panny Guadalupskej žiarila tými najpestrejšími farbami, na zložených rukách sa jej hojdal fosforeskujúci ruženec a pod ňou na menšom ohobľovanom stolíku sa týčila váza s farebným motívom, plná bielych orchideí. Ani mrežovaná presklená bránka so zložitými točitými ornamentmi, za ktorou bola socha uložená, neniesla na sebe ani len známku hrdze. Keď sa Emanuel priblížil ku kaplnke, prežehnal sa a deravý klobúk hodil do koša plného kníh, povedľa svojich krvavých nôh. Chvíľu zostal v tichej adorácii, no potom stlačil okružlu kľučku a roztvoril bránu kaplnky dokorán. Vymenil vodu kvetom, skontroloval vnútorné steny a oblé klenby, ktoré javili drobné známky vlhkosti, no pri dotyku s jeho dlaňami sa len jemne zo stien zaprášilo.

Bol to on, kto sa posledné roky okrem založenia obchodu, staral o stav kaplnky. Raz ju náhodne objavil pri prechádzke a bolo mu ľúto v akom stave sa predtým nachádzala. Bola prázdna, bez sochy s vylomenými pántmi na zhrdzavenej bránke. Omietka vtedy opadávala len pôsobením pohľadu, a na streche sa zračili holé miesta bez škridlíc. Vedel, že je to pamiatka, ktorú postavili rybári keď v meste dávno vypukol požiar. A preto sa podujal na jej záchranu. Kvôli viere v svojej duši, ktorá ho navádzala vnútorným hlasom po celý život. Veď plným právom preto nosil meno Emanuel, čo v preklade znamená Boh s nami. A aj keď bol už desať rokov vdovcom, necítil sa nikdy osamotený. Vždy s ním boli jeho priatelia: knihy a Boh.

Ako prvé vyrobil stolček pod sochu, potom z dreva vyrezal sochu Panny Márie Guadalupskej a natrel ju tými najdrahšími farbami, aké si za biedny plat mohol kúpiť. Inokedy vápnom obielil steny zvnútra aj zvonku. Chýbajúce škridly nahradil novými a bránu natrel lesklou modrou farbou. Postupne sa zmenila na nepoznanie.

Emanuel si ťažký kôš s knihami prisunul bližšie, odhrnul dlhý ľanový plátenný obrus, siahajúci až po zem, na ktorom bola položená socha. Pod stolom sa núkal pohľad na vyhlbenú jamu, ktorú tu vyrobili ešte rybári a on ju používal ako odkladacie miesto na malé vedro s vodou, keď umýval zasklenú bránu, takmer neustále špinavú od prachu a nánosov piesku.

Jama bola dostatočne hlboká, aby do jej útrobov schoval knihy. Keď svoju prácu dokončil a na vrchnú vrstvu kníh dokladal poslednú, vrátil stolček aj so sochou na miesto. Sklonil sa na

modlitbu a pred rozlúčkou sa prežehnal, potom vzal prázdny kôš na plecيا a po tej istej ceste, za svitu striebrišého mesiaca, odrážajúceho sa na morskej hladine sa vrátil naspäť.

Mal namierené domov, do skromného príbytku s jedným oknom, cez ktoré sa pozeral na pláž po celý život. Nevedel si predstaviť svoju existenciu bez mora. Od malička ho cítil na pokožke, vo vlasoch, v hrdle aj v duši. Miloval jeho jemnocit vln, keď mu hladkal zhnednutú tvár ale aj dravosť, keď sa v búrke hnevalo a vyplňovalo zo svojich modrých úst tony slanej penivej vody, po ktorej bola pláž plná vyplaveného dreva a mušlí rôznych tvarov od výmyslu sveta, ktoré s láskou zbieral. Vzadu na dvore pokrytom trochu suchej trávy mal svoju rezbársku dielňu. V dnešný neskorý večer založil menší ohník z nepotrebných odrezkov dreva a hoblín, ktoré už nepotreboval a len zaberali v jeho dielničke miesto. Svojimi tmavými očami obrúbenými jemnými vráskami hľadel do blikotajúcich sa oranžových plameňov a keď dohorela aj posledná z triesok a uistil sa, že oheň naozaj zhasol, unavený z dlhého dňa sa pobral približne o polnoci na spánok.

Nasledujúci deň sa začal hlučným búchaním na dvore antikvariátu. Emanuel sa vôbec nebál, na krku mu visel drevený krížik schovaný pod vzorovanou košeľou. Vedel, že Boh mu pomôže a nenechá ho samého. Vojaci si sami s hrmotom rozrazili pootvorené dvore.

„Prišli sme si pre dôkaz, seňor!“ zreval jeden z dôstojníkov.

Drobný mužiček vstal od stola, prešiel poza veľkú policu, kde mal položenú veľkú plechovú dózu z pomarančov, na ktorej sa vynímala pomalovaná a napoly strhnutá etiketa z trhu. Jeden z vojakov ju drzo schmatol a prezrel si jej obsah. Vzápätí ju dal kolovať ostatným.

„Sme radi, že spolupracujete. Vidíme prázdne police po knihách. To sa nám veľmi páči. Viete, neradi by sme vám túto plesnivú dieru zatvorili. Aj myši a potkany chcú predsa niekde bývať.“ S posmeškom si pomädľili ruky, dózu s popolom šmarili o zem, naposledy sa rozosmiali a zmizli v otvorených dverách do rušných ulíc Veracruz. Emanuel si s úľavou vydýchol. Keby tak vedeli, že popol je z drevených ostatkov jeho rezbárskych prác, zabili by ho na mieste.

Pod ochranou Matky Božej knihy nikdy nenašli. Emanuel sa ešte dlhé roky staral o kaplnku aj o obchod, no keď sa po čase zmenil režim aj zmýšľanie nadriadených štátu a nebezpečenstvo pominulo, literatúru vrátil na svoje pôvodné miesto. Možno sa aj dnes nachádza vo Veracruz antikvariát práve s týmito knihami, ktoré boli chránené samotným plášťom Panny Márie. A aj prímorská kaplnka sa ako maják určite belostne skvie na priezračnej hladine Mexického zálivu...

Vestálka

Lúče vychádzajúceho slnka sa zľahka dotkli prebúdajúceho sa vševládneho mesta – Ríma. Zahalili aj námestie Forum Romanum, na ktorom spočívali základy Vestinho chrámu. Za ním sa v Dome vestálskych panien, ležiacom na východnom okraji námestia medzi Regiou a Palatinským vrchom, do nového dňa prebúdali krásne dievčiny. Ich príbytok bol vlastne trojpodlažným palácom, honosiacim sa vkusne zariadenými izbami a vybudovaným okolo predĺženého átria s dvojítym bazénom. A vstup do otvorenej klenutej sály ponúkal ľudským očiam pohľad na sochu Numa Pompiliusa, mytologického zakladateľa kultu vestálok. Koľká nádhera! Žili si tu ako v raji, keby nie jednej veci... Totiž absencie mužskej lásky a potomstva.

Jednou z kňažiek bohyne Vesty sa stala aj pôvabná Cornelia, dcéra vznešeného patricija Lexa Espinna a jeho manželky Calvy. Keď dovŕšila vek ôsmich rokov – hoci obyčajne sa tomuto kultu dievčatká „upisovali“ už v šiestich rokoch – rozhodli jej rodičia o tom, že bude veľkou poctou pre celý ich rod, ak sa ich jediné dieťa stane vestálskou pannou. Čo na tom, že musí zložiť sľub čistoty po dobu najmenej tridsiatich rokov? Čo na tom, že cez toto dlhé obdobie sa nebude môcť vydať a ani porodiť mužovi deti, že nezakúsi, akú slasť so sebou prináša fyzická aj duševná láska a starostlivosť o domácnosť? – Oveľa väčšou slasťou je predsa dbať o to, aby oheň v krbe veľkej bohyne nikdy nevyhasol! Symbolom nepoškvrnenosti samotnej Vesty a tiež znamením čistoty chrámového ohňa je panenstvo vyvolených kňažiek. Ak by svoj sľub porušili, zaplatili by za to životom. Espinnovci to všetko dobre vedeli, no neodradilo ich to od úmyslu zasvätiť život svojej dcéry Vestinmu kultu. V cisárskom Ríme sa totiž vestálkam pripisovala mimoriadna náboženská moc a ich existenciu pokladali za kľúčovú pre pokračovanie a bezpečnosť impéria a jeho občanov. Preto tie, ktoré patrili ochrankyni domáceho krbu, museli na dodržiavanie štátnych obradov a rituálov dbať do poslednej bodky. Zúčastňovali sa aj všetkých obetí vykonávaných pred zrakom verejnosti, majú právo obetného noža. V chráme čistili posvätné predmety a aj priestory svätyne a z novej úrody pripravovali pokrmy pre svoje obety. Príjmy do ich rúk plynuli zo štátnej pokladnice. Napokon, boli to zaslúžené peniaze... Za porušenie pravidiel totiž týmto devám hrozili prísne tresty aj smrť, a ak niektorá z nich nechala vyhasnúť oheň v chráme, ľud to považoval za zlé znamenie. Značilo to, že koža dotýčnej nešťastnice okúsila surovosť rímskeho biča... Ako vlastne ich služba vyzerala? – Nuž, prvých desať rokov sa panny museli zaúčať, čo a ako... Ďalšie desaťročie sa venovali službe kultu. A nakoniec samé pripravovali na rovnakú dráhu nové, mladé kňažky, ktoré mali po čase kráčať v ich šľapajach.

Lexus a Calva Espinnovci teda svoju Corneliu „podarovali“ do služieb bohyne Vesty a jej chrámu. Bola jednou z dvanástich vylosovaných, a šiestim z nich sa dostalo toho privilégia stať sa skutočnými vestálkami. Keď sudičky spolu s bohmi spriadajú nite ľudských osudov, dovidia až na koniec ich životov, no smrteľníci sa, žiaľ, takejto výsade netešia... Corneliini rodičia nemohli ani len tušiť, akou nešťastnou raz ich dcéra bude! Lebo v kútiku duše vždy túžila po ľudskom teple a láske, chcela sa venovať manželovi a ratolestiam, ktoré by vzišli ako plody ich veľkého milovania sa... Nepochybne nebola jedinou. Aj jej družky sa často prichytili pri myšlienke na vydaj. Pravda, mohli sa vydať, keď sa ich chrámová služba po viac ako tridsiatich rokoch skončila, no aj tak, najlepšie roky svojej

mladosti sa im dovtedy premrhajú...Hoci z rúk štátu prijímali aj isté výhody, nie všetky sa s tým uspokojili. A Cornelia už vôbec nie. Možno by jej po celé tie roky, kým dorastala v mladú ženu a potom dosiahla prah zrelosti, ani tak veľmi nebolo prekážalo, že ju osud ochudobnil o to, čomu sa smeli tešiť jej dávne priateľky z detstva, keby nie jednej veci...Bola totiž zalúbená. Akokoľvek sa to zdalo čudné, v jej srdci sa láska uhniesdila ešte skôr, než vstúpila medzi kňazky. A mala aj svoje meno: Lucius Antonius. V pamäti jej utkvel obraz toho, ako ju u nich doma často zvykol navštevovať, lebo jeho otec bol najlepším priateľom jej otca a vila Espinnovcov sa nachádzala v susedstve vily Publiovcov. Dievčatko a chlapec. Spriatelili sa. Lucius bol o päť rokov starší ako Cornelia, keď sa po prvý raz uvideli. Aj keď boli iba deťmi, ihneď k sebe pocítili akési zvláštne puto obojstrannej náklonnosti. Odvtedy sa spolu pri každej príležitosti hrávali a šantili. A možno už vtedy obaja dokázali oveľa hlbšie obsiahnuť podstatu lásky ako dospelí...Ktovie. Tak či onak, keď malú Corneliu odvádzali do chrámu, Lucius to nechcel pripustiť. Bol už jedenásťročným „chlapom“, a Rimania mužských potomkov začínali vychovávať „po chlapsky“ skôr ako v dnešných časoch. Uzmyslel si, že dievčinu obráni. Keď sa dozvedel, čo s ňou rodičia zamýšľajú urobiť, pribehol do átria ich domu, kým mu v tom otec stihol zabrániť. Kľakol si pred nimi na kolená. Plakal. Prosil. „*O Corneliinom osude je už celkom rozhodnuté, Lucius,*“ prihovoral sa mu vtedy Lexus Espinnus, poláskajúc mu nežne líca mokré od slz, „*Padol na ňu šťastný lós...Ty však nesmúť! Môcť slúžiť Rímu aj Veste takýmto spôsobom je veľká pocta, vieš? A ktovie - keď uplynie tridsať zím, Cornelia môže byť tvoja...*“ Aj napriek týmto slovám sa chlapča zarputilo usilovalo obmäkčiť ich. Dupalo o zem nohou, akoby sa domnievalo, že iba týmto jediným úkonom dokáže odvrátiť hrozbu straty svojej malej priateľky...Stihlo si ju totiž zamilovať viac ako čokoľvek iné, a vôbec sa za to nehanbilo. „*Lucius, Luciuuuus!*“ zamávala mu dievčinka, keď sa s ňou o pár dní nato lúčil. „*Nezabudni na mňa!*“ „*Nezabudnem, sľubujem!*“ stačil jej ešte zakričať Publiov syn, kým ju rodičia naložili na lektiku, ktorú otroci zdvihli na plecيا a odkráčali s ňou preč.

Čas plynul a on dorástol v mladého muža. Vynikal nielen inteligenciou a bystrosťou svojho rozumu, ale aj telesnou krásou. Skrátka a dobre, bohovia ho obdarili tým, o čom sa mnohým mládencom v jeho veku môže len snívať. Vybral sa v šľapajach svojho otca, robiac kariéru vysoko postaveného štátneho úradníka. Na dne duše mu však plávalo nešťastie a smútok...Doteraz sa neoženil. Nemohol. A ani nechcel. Spomienka na Corneliu mu to nedovolila. Už dávno si uvedomil, že ju ľúbi. Lúbi ju! Iba ju! A vedel, že ona k nemu cíti to isté. Táto nádej ho držala pri živote ako tenké vlákno priadze, ktorá sa obracia v rukách priadok. Otec mu nanucoval nevesty z najlepších patricijských rodín, on však každú z nich úctivo odmietol. „*Počkám na Corneliu,*“ vyhlásil. „*Pri bohoch, veď je to šialenstvo, syn môj!*“ zhrozila sa jeho matka vždy, keď na to prišla reč, „*nemôžeš si predsa zničiť celý život tým, že budeš ako verný pes čakať na dievča, ktoré sa môže vydávať až vtedy, keď prekročí prah tridsiatich ôsmich rokov! Bude už stará, len si pováž...*“ „*Nech! To ma nezaujíma,*“ nedal sa odbiť zamilovaný patricij, „*viem, že raz spolu zostarneme, a to je hlavné. A áno, budem trpezlivý práve tak, ako býva trpezlivý verný pes, ktorý vyčkáva na svoju paniu, kým sa vráti domov z dlhej cesty. Keď nám krutí a ľstiví bohovia nedopriali tešiť sa jeden z druhého po tridsať rokov, ďalších tridsať rokov nášho života bude patriť už iba nám dvom!*“ Rodičia sa o svojho zúfaleho syna začali obávať. Načisto stratil vieru v bohov. V akýchkoľvek bohov. Domáce larárium preňho odvtedy, čo sa musel rozlúčiť s dámou svojho srdca, už

nepredstavovalo útočisko v modlitbách...Iba oni, bohovia, sú na vine, že teraz Cornelia nie je v jeho náručí! – Junóna, Bona Dea, Jupiter, Minerva či Ceres mu nič nevraľeli. A najviac zo všetkých nenávidel Vestu.

Cornelia k bohom nevraživosť nepociťovala. Svoje povinnosti si vykonávala naozaj svedomito, uvedomujúc si ich dôležitosť, no aj ťarchu, ktorou občas zvykli gniaviť jej vnútro. Ale každúcky večer, keď si unavená líhala na svoje lôžko, jej pery predsa len šepkali: „Ó, Vesta, ty, ktorá vládneš domácomu krbu, určite vieš, čo to pre úbohú smrteľníčku, akou som ja, znamená túžiť po vlastnej rodine a po manželskom šťastí! Veľmi ťa prosím, bohyňa moja, pomôž mi, a daj mi alebo silu vydržať v твоjich službách až do konca, alebo sprav zázrak a oslobod' ma, aby som už teraz mohla bežať za svojím milým! Opatruj ho, ochraňuj a povedz mu, že ho z celého srdca milujem! Nech na mňa nezabudne, prosím! Ale keby sa tak predsa len stalo, postaraj sa o to, aby si našiel ženu, ktorá ho bude mať naozaj rada, a s ktorou nájde svoje šťastie.“ Vždy potom sa na vankúši mladej patricijky objavilo zopár slz.

Ale so svojím Luciom sa predsa len občas vídala. Často sa totiž vo voľnom čase zvykol motať pred Vestiným chrámom. Prirodzene, nenápadne, lebo mužská pozornosť tu žiadanou nebola. Okrem toho sa Cornelia, rovnako ako jej zvyšných päť družiek, zvykla všade – a najmä k verejným obetám - prevážať na carpente. Bol to pohodlný, krytý dvojkoľesový koč. Mala aj svoj sprievod, úlohou ktorého bolo ochraňovať jej osobu. Ak sa vtedy Lucius náhodou práve nachádzal uprostred námestia, nedalo sa neobzrieť sa tým smerom, lebo povoz aj jeho ochrancovia na seba pútali prirodzenú pozornosť. Ako vestálka bývala oblečená do bieleho rúcha a jej vlasy, odjakživa nasiaknuté zvláštnym červenkastým odtieňom, boli spletené do šiestich vrkočov. Aká len bola krásna! Keď raz zostupovala z carpenta, na chvíľu sa im pohľady túžobne stretli a spojili sa v tom istom bode, plnom lásky. A jej hnedasté oči mu jasnou rečou povedali to, čo by lepšie nevystihli žiadne ľudské ústa...Vtedy dostal veľkú chuť uniesť ju. Len tak, z čista jasna...Lenže mal strach. Nie o seba. Nebál sa nijakého postihu za takýto čin. Ale čo by to mohlo znamenať pre ňu, čo ak by potom potrestali aj ju? Lebo ľudská zloba dokáže zničiť život viacej ako vlnobitie Tyrrenského mora. Istotne by sa po meste a po jeho okolí rozchýrilo, že sa jedna naničhodná vestálka spriahla so svojím milencom, aby s ním mohla ujsť a zbaviť sa tak svojich vznešenej služby. Nie, také niečo nesmie Corneliu urobiť! Aj tak s ňou všade chodievali jej strážcovia, vďaka prítomnosti ktorých by sa uskutočnenie jeho plánu sotva mohlo podariť...A tak len vyčkával a vyčkával.

A keďže trpezlivosť ruže prináša, aj sa dočkal. Nebol už síce oným rojčivým mladíkom ako kedysi, no roky z neho urobili dôstojne vyzerajúceho rímskeho občana v strednom veku. Aj Cornelia sa trochu zmenila. Na jej mladistvej pleti sa objavilo zopár vrások, ale to skoro vôbec nebolo vidieť. Stále bola krásna. No vnútorným pôvabom sa vyznačovala najmä jej láskavá duša...Keď sa jej svojmu milému podarilo po otrokovi poslať odkaz, že jej už bude dovolené zo služby v chráme odísť, bol celkom bez seba. Matka mu dávnejšie zomrela, a v rodinnej vile, ktorá mu raz bude celkom patriť, teraz žil len sám so staručkým otcom. Ten sa už veľmi nevládal hýbať a sužovali ho rozličné choroby. Domáci otroci mu deň čo deň museli byť k dispozícii...Pokiaľ ide o Espinnovcov, ani jeden z nich už nebol medzi živými. Odobrali sa do ríše tieňov k mŕtvym, hoci ešte neboli takí starí. Jednoducho im osud nedoprial, aby svoju dcéru doma privítali s otvorenou náručou...Aj to sa stáva. Bohovia rozhodli tak, ako rozhodli. Nedalo sa nič robiť. Cornelia na čas upadla do

smútku, keď jej do chrámu priniesli zvest' o ich skone. Nakoniec to však prijala s pokorou človeka, na plecía ktorého už aj tak usadlo nešťastie v podobe doteraz nenaplnenej lásky. Lásky, ktorá sa iba vo chvíli, kedy bývalá kňažka naposledy prekročila prah Vestinho chrámu a zišla po priestranných schodoch von na dlažbu námestia, začala zo snov premieňať na skutočnosť! Lebo tam dolu ju už netrpezlivo očakával ON. Prišiel si po ňu, ako sľúbil. Nezabudol. Ani tridsať rokov odlúčenia nemohlo zlomiť ich city...Už dávno neboli deťmi. Ale všetko ostalo tak, ako to bolo vtedy, keď ešte ani len netušili, že sa duchovná láska dá naplniť tou fyzickou...Akoby ich beh času nezmenil. Akoby sa opäť smeli vrátiť do minulosti a do obdobia svojho detstva. Chceli opäť zlátať puto, ktoré sa medzi nimi pretrhlo v deň, keď Espinnovu dcéru odnášali do služby...Alebo sa vlastne nikdy nepretrhlo, iba sa akosi ochromilo v mieste, kde ho mal preťať pomyselný nôž nepriazne osudu.

„Lucius!“ skríkla teraz už zrelá žena, len čo ho uvidela. Bežala mu v ústrety a on ju rýchlo vzal do náručia. V tej chvíli pre nich okolitý svet prestal jestvovať. Nevšimli si otrokov, ktorí čakali pri lektike určenej pre Corneliu a pre ich pána. Ústa sa im spojili v dlhom a dychtivom bozku. „Konečne, moja milovaná,“ povedal vznešený Lucius Antonius Publius, ktorý – na rozdiel od ostatných Rimanov – nikdy nenavštívil lupanárium, aby sa tam potešil s neviestkami. „Tridsať zím som na teba čakal, a teraz ťa už od seba nepustím ani na krok! Si mojou dušou, mojím JA, si mi všetkým! Len ty si hodná toho, aby si sa mohla stať mojou manželkou. Pod', najkrajšia z Hesperidiiek, pod'!“ a vezmúc ju za ruku, kráčal s ňou smerom k lektike položenej na zemi, „už sa medzi nás nič pozemské ani nadpozemské nepostaví! Bohovia, ľudská nepravosť a ani zloba tohto sveta, nič, nič nás už nemôže rozdeliť! Ako kráľovnú si ťa o chvíľu vovediem do domu svojho otca. Staneš sa jeho paňou, všetkými uctievanou a zbožňovanou. A ak nám to bude súdené, porodiš môjmu rodu dediča. Naša láska je ozajstná, lebo prekonala úskalia všetkých tých márných rokov...A cítim, že vo mne ešte vzrástla a znásobila svoju silu!“

Len čo sa zamilovaný pár podľa rímskych zvyklostí zosobášil, publiovská vila sa rozžiarila svetlom lásky, radosti a šťastia. Otroci sa na svoju novú paniu dívali ako na zjavenie z nebies a obracali sa na ňu zakaždým, keď si sami nevedeli dať rady. Cornelia bola široko – ďaleko známa svojou láskavosťou a nežnosťou ľalie. A jej manžel sa takmer rozplynul od pýchy, keď mu jedného dňa oznámila, že nosí pod srdcom jeho dieťa! Nevedeli síce, či to bude dievča alebo chlapec, no tak či tak tá správa všetkých obyvateľov honosného domu potešila. Aj dcéra je darom z neba! A možno, možno to predsa len bude syn – dedič...

Ibaže sa Lucius veľmi mýlil, keď vyhlásil, že ich dvoch už nemôže nič rozdeliť. Zabudol pritom na tú, ktorá od stvorenia sveta vstupuje do dverí ľudských životov a nepýta si pritom od nikoho dovolenie...Zabudol na smrť.

Krátko predtým, ako sa malo schyľovať k pôrodu, sa Corneliu zmocnili akési divné horúčky, ktoré neustávali. Nepomáhali studené zábaly, do ktorých ju lekári kázali zavinúť, ani prípravky, ktoré jej pravidelne nariadili podávať. A vtedy sa zdesený Lucius po viac ako troch desaťročiach hodil pred rímskymi bohmi na kolená. „Odpusťte,“ prosil ako vo vytržení, „odpusťte mi, že som vás zavrhol, a vráťte zdravie mojej žene! Ak sa vylieči, prisahám, že vás budem uctievať vernejšie ako ktokoľvek z Rimanov, moje larárium sa znovu naplní vierou vo vás a pery mi budú odriekať každodenné prosby k vám...Budem sa starať o to, aby som vám pravidelne obetoval hekatomby. Vaše meno zvelebím medzi všetkým rímskym ľudom, len,

prosím, pomôžte! Ach, Vesta, zmiluj sa nad tou, ktorá ti po celé roky verne a svedomito slúžila!“

Jeho slová však v ušiach domnelých bohov odozvu nenašli. Ďarchavá Cornelia neznámej chorobe zakrátko podľahla a vila Publiovcov sa zahalila do závoja hlbokého smútku. Najviac však trpel Publiov syn. Prišiel o svoju životnú lásku, v lone ktorej umrelo aj ešte nenarodené dieťaťatko. Bohovia! – Nie, nie sú. Nemôžu byť. Svoju krutú tvár mu ukázali iba teraz, keď si už myslel, že má šťastie na dosah ruky. Pán domu sa na tri dni zatvoril do svojej izby a nechcel nikoho vidieť. Nič nevzal do úst a nedotkol sa ani vína alebo vody...Otrokyne mu každý deň nechávali táčnu s jedlom položenú tam, kde sa zdržiaval, no zakaždým, keď sa po ňu vrátili, našli ju nedotknutú a plnú poživne. Luciovo okolie sa začalo obávať o jeho zdravý rozum, lebo keď konečne opustil svoju izbu, začal pobehovať po dome ako šialený a všetko, čo mu len prišlo pod ruky, rozbíjal na márne kúsky: nábytok aj iné veci. Bezhlavo sa vrátil do larária a zhádzoval na zem sochy domácich bôžikov – penátov i lárov. Vyvádzať ako šialený. Ba zhodil na zem aj svoju tráčku otrokyňu Diaru, keď sa ho v jeho besnení pokúšala zadržať. Privolala k nemu teda dvoch statných otrokov, ktorým sa ho po hodnej chvíli podarilo skrotiť a upokojiť. „Čakal som tridsať rokov, kým budeš mojou,“ šepkal si sám pre seba zlomený muž, „a keď sa mi konečne splnil dávny sen, opustila si ma....Prečo?! Prečo len?!“ Potom sa mu výraz tváre zmenil zo zúfalej rezignovanosti na stupňujúcu sa nahnevanosť: „Vesta! To ty za všetko môžeš! Či ti nestačilo, že ti Cornelia obetovala zo tridsať rokov svojho života a že sa pritom musela vzdať mojej lásky?! Či nemáš štipku súcitu s nami, smrteľnými ľuďmi? Čo si to za bohyňu, že si dopustila takúto pohromu??“ A odrazu, po chvíli ticha, v ktorom sa v laráriu od stien z bieleho mramoru odrážal len Publiov vzlyk, sa sotva počuteľne ozvalo: „To, čo mi patrilo, je moje aj teraz...Vzala som si to naspäť. Cornelia v skutočnosti nikdy nebola tvojou, Lucius...Požiadala som svojho brata Pluta, aby ju vzal preč z tohto sveta. Taká bola moja vôľa... Už je aj so svojím nenarodeným chlapcom uňho v podsvetí. Tam je ku mne oveľa bližšie, než keby žila s tebou. Chcela som, aby mi slúžila do konca svojich dní, lebo som si ju veľmi zamilovala, ale ona viac ako mňa ľúbila teba...A toto je moja pomsta za jej túžbu po láske. Som žiarlivou bohyňou, aby si vedel. To ty sám nesieš vinu na tom, že je teraz mŕtva...Keby si sa silou – mocou nebol usilovať odtrhnúť ju odo mňa, aby mohla zostať vestálkou aj ďalej, ešte by žila! Mohol si si vybrať ktorúkoľvek inú ženu, ale ty si ako za jasnou hviezdou zo tridsať rokov načahoval ruku práve po mojej služobnici...“ Lucius Antonius sa vyľakane a s prekvapením poobzeral okolo seba. Zo súcitných pohľadov, ktoré naňho jeho otroci upierali a nepohli pritom ani brvou, pochopil, že nič nepočuli. Klamali ho hádam zmysly po tom, čo tri dni nejedol, nepil a ani sa neoddal spánku, iba sa sužoval? Ozvalo sa v ňom vlastné svedomie, že po Corneliu priveľmi túžil? Alebo to hádam naozaj sama bohyňa Vesta k nemu pred chvíľkou hovorila odkiaľsi zo svojho pomyselného trónu? – Nevedel to. Nerozumel tomu. A ani vedieť a rozumieť nechcel. Chápal iba to, že jestvuje čosi, čo je mocnejšie ako jednotlivci, s ktorými to „čosi“ hýbe tak, ako sa mu zachce...A ak sa mu to skutočne prihovárala sama ochrankyňa domáceho krbu, mal sto chutí vykričať jej, že Corneliu miloval vtedy, keď ešte vôbec nebola jej kňažkou... Mal ju rád ako prvý. Aké má teda toto božstvo právo čosi mu vyčítať?! – Áno, je to tak: krutosť a nespravodlivosť vládnú svetu a kraľujú aj v srdciach bohov, ktorí sa potom na ľudskej láske dopúšťajú barbarstiev...Tie nesmrteľné tvory sú v skutočnosti prázdne a bezduché.

Už nikdy viac sa na žiadnu ženu ani len nepozrel. Svoju stratenú lásku oplakával až do konca života. Keď potom jedného dňa nadišiel jeho čas, duša mu opustila telo a odišla do ríše mŕtvych, kde sa v radostnom objatí zvitála s tou, ktorú do posledného dychu zbožňoval a kde uvidela radovať sa aj svojho syna. „*Porazil som ťa, Vesta, a aj vás ostatných, vy kruté, malicherné božstvá!*“ zvolal patricij, keď sa ocitol pri svojich blízkych na lúkach raja. Ved' z každého trápenia, akokoľvek bezodného a trýznivého, nakoniec vždy vytryskne gejzír šťastia, ktorý dáva zabudnúť na všetko zlé. Lebo láska je víťazom nad bohmi aj nad smrťou.

ČESTNÉ UZNANIA

v kategórii PRÓZA

Jana Belková: Krátka rozprava o živote; Kto ovocie nazbiera

Daša Brontvajová: Naveky

Marek Drozd: Jeden muž a jedna žena; Súženie

Katarína Holcová: Sestrička

Nina Holeštiaková: O svetlom tieni

Danica Jančáryová: Trochu o láske

Jozef Kottra st.: Tanec medzi makmi; Život; Stretol som tam

Slávnostné vyhodnotenie súťaže Jurinova jeseň 2021

Rozhovor finalistov s redaktorom rádia Lumen Ondrejom Rosíkom

Krátka rozprava o živote

Zaujímavé, k čomu môžu dospieť ľudia počas jedného obyčajného dňa. Podobné je to aj v tomto príbehu, kde opisujem náhodné stretnutie Emila s filozofom. Tak totiž prezývali Emilovho suseda Imra, ktorý stále nad niečím uvažoval.

„Čo dnes plánuješ robiť, filozof? Pozývam ťa do tej útulnej kaviarničky, neďaleko kaplnky, veď vieš. Pamätáš si to naše obľúbené miesto?" prihovoril sa Emil.

Filozof sa zastavil pri kamarátovi, ponuka ho evidentne prilákala.

„Dobrý nápad. Dnes si potrebujem naozaj oddýchnuť, mal som ťažký deň. V práci som mal veľký zhon, nezastavil som sa na jednu minútku."

„Cítim sa rovnako, preto si potrebujem sadnúť a porozprávať sa, o všeličom, len nie o práci."

„Veď o tomto je sloboda, byť slobodný a nie byť otrokom vlastného času a duch pritom zaostáva a chradne," odvetil filozof.

Emil s filozofom kráčali pomaly ku kaplnke, ktorá bola asi 500 metrov od ich rodinných domov. Prechádzali po ceste obklopenej listnatými stromami. Vplyvom mierneho vetrička sa stromy kolísali a spôsobili príjemný šum a vôňu. O malú chvíľu stáli pred nenápadnou kaviarničkou, plot bol zarastený brečtanom, čo dodávalo malej reštaurácii útulný ráz. Filozof navrhol, aby sa posadili na čerstvý vzduch, veď bol príjemný slnečný deň. Usmíaty -

„No, keď už si začal hovoriť o slobode, nie je to také jednoduché. Hlavne ak žiješ v tomto svete ako obyčajný človek, ktorý musí uvažovať predovšetkým prakticky," povedal Emil snažiac sa pokračovať v rozhovore.

„Máš pravdu, ale uchopiť filozofiu života jedným dúškom, je naozaj náročné. Nie všetko je o praktickosti. Tvoje telo a duša a duch nepotrebujú iba praktické konanie. Odpovedz mi na jednu základnú otázku, si šťastný?"

Práve prišiel čašník a s milým úsmevom im podal dve šálky kávy. Emil si zobral lyžičku, pomiešal si horúci nápoj a dal si do neho jednu lyžičku cukru. Až, keď čašník odišiel, Emil odpovedal: „Ďalšia ťažká otázka, no vždy som ju považoval za hlúpu. Pripadá mi to, ako by si sa pýtal, či som práve hladný, alebo smädný!"

„Lenže ja som sa ti položil otázku a ty by si mi mal na ňu odpovedať," povedal filozof a premiešaval si zamyslene horúcu kávu.

„Tak to veru neviem, som úplne mimo. Neúprimne by som mohol všeličo povedať, ale ja to beriem, veď vieš ako. Vždy sa snažím o férovú odpoveď, no teraz som úplne vykoľajený."

Filozof sa pousmial, ešte stále mal lyžičku ponorenú do nápoja a krúžil ňou sem a tam s cieľom priviesť tekutinu do chladnejšej podoby.

„Nevieš na takú jednoduchú otázku odpovedať a ja ti poviem prečo. Pretože nepoznáš mieru šťastia. Tak rovnako nepoznáš ani mieru svojej slobody. Vieš niektorí ľudia stále rozprávajú o slobode, stále sa cítia neslobodní. A vedia vlastne, čo je sloboda, či šťastie?"

„Asi máš pravdu, "Emil konečne odpil z kávy.

„No, povedz mi filozof, či to má vôbec zmysel zamýšľať sa nad tým, čo je sloboda či šťastie!"

„Myslím, že uvedomovanie je súčasťou našej podstaty.“
„Tak mi teda vysvetli, čo je podľa teba šťastie a sloboda, prečítal si toľko kníh!“
„Pozri sa, teraz ma sleduj.“ Filozof robil pantomímu, tváril sa, že berie do rúk neviditeľný nástroj s ktorým, kýval a akoby niečo preplietal. Pozri, teraz mám v ruke ihlu, do ktorej som si navliekol nitku a teraz zoberiem slobodu a šťastie a prišijem ju na ktorékoľvek miesto na mojom oblečení alebo aj tu v miestnosti, kdekoľvek. To isté urobím aj so šťastím.“
„Úplne si sa zbláznil filozof, tá káva ti neurobila dobre. Tuším si to prehnal s cukrom.“
„Ešte stále nechápeš, Emilko?“
„Nechápem, vidím, že vo vzduchu prišíváš akési gombíky s filozofickými pojmami, ale... vôbec... nechápem, o čo ti ide.“
„Háčik je v tom, že ak budeš naozaj chcieť, kedykoľvek môžeš byť slobodný a kedykoľvek šťastný, stačí urobiť pár ťahov tvojej mysle a bude to tu-sloboda, či šťastie?“
„Síce mám dlhšie vedenie, ale už pomaly začínam tápať..., vlastne chápať som chcel povedať.“

Filozof sa usmial, práve dopil posledný dúšok, ktorý ho mimoriadne osviežil. Emil si všimol, že oproti si sadol pán v roztrhanej košeli a rovnako neupravenými nohavicami. Dobré ho poznal, bol to tulák, ktorý často prechádzal cez ich ulicu a snažil sa nájsť v okolí domov niečo, čo by sa dalo použiť ako potrava alebo ošatenie. Emil spozoroval, že tomuto zanedbanému mužovi priniesol čašník džbán s čistou vodou. To ho povzbudilo k činu-inštinktívne zakýval na čašníka, ktorý prešiel okolo ich stola.

„Prosím vás, zaplatím za toho osamoteného muža, ktorý sedí hneď oproti. Prineste mu šálku s čajom a k tomu dva tvarohové koláče. Ak ich teda máte ešte v ponuke! Ďakujem veľmi pekne,“ povedal Emil a na stôl položil peniaze.

Filozof uprene sledoval Emila, po chvíli sa nenápadne pozrel na miesto, kde smerovali oči jeho kamaráta a uvidel pána, ktorý si práve preberal od čašníka šálku a koláče. Tvár neznámeho muža zmenila výraz, v očiach sa mu odrážala radosť a vďačnosť. Emil a filozof mu poslali úsmev následne Emil navrhol kamarátovi: „Je čas ísť domov, ale už teraz som zvedavý akú tému zasa rozbalíme.“

Filozof sa pousmial, keď odchádzali, všimol si ako sa na nich muž popíjajúc čaj, ujedajúc si z koláčov stále usmieva a pozerá za nimi ako odchádzajú z kaviarne.

Obaja kamaráti mali v ten deň dobrú náladu. Ako ich dokázal taký krátky rozhovor povzbudiť a nielen rozhovor ale aj dobrý úmysel, vtedy najlepšie pochopíme svoju podstatu a zmysel všetkého.

DAŠA BRONTVAJOVÁ

Naveky

„Pomodliť sa a spať.“

„Prečo sa mám modliť? Nemôžeme ísť rovno spať?“

Starký sa na vnučku ostro pozrel. Potom pohľad zjemnil a posadil si ju na koleno. „Poviem ti príbeh, ale potom sa pomodlíme. Dobre?“ Veselo prikývla. Dedkove príbehy milovala. Občas boli zložité, ale dobre sa pri nich spalo. Starký si odkašľal a začal:

„Príbeh sa odohráva v nemocnici. Bude o žene, ktorá zomiera. Leží na posteli a hľadá z okna von. Hmatá pod sebou prikrývku. Cíti smrad dezinfekcie. Počuje tlmený rozhovor sestričiek. Vie, že už dlho to nepotrvá. Trochu si želá, aby to bolelo. Aby bolo poznať, kedy bolieť prestalo, aby bolo poznať, že je po všetkom.“

Chcela by vedieť, čo bude potom. Možno bude lietať v oblakoch, alebo bežať po krásnej lúke. Príde k nej Ježiš a ponúkne jej raj. Určite. Žila predsa dobre. Nikoho nezabila, nikomu hrozne neublížila. Vychovala dve krásne deti a milovala svojho manžela. Čo viac by mohla urobiť? Učili ju, že Boh, Ježiš aj Duch Svätý sú milosrdní. Že milujú a budú milovať všetkých ľudí. Že odpustia. Hoci jej možno ani nemali čo odpúšťať... Áno, bola si istá, že iný svet bude krásny a bude tam šťastná.

Na pol ucha počula, ako sa spomaľuje pípanie toho otravného stroja vedľa nej a ten rozruch, ktorý sa schytí hneď nato. Ona mieri hore. Áno, je odetá v bielom a stojí na čomsi mäkkom. Vidí čistotu, krásu... Vidí to, na čo ľudské oči nestačia. Na čo ľudské slová nestačia. Stojí pred bránou. Tou povestnou bránou. Už stačí len pár krôčikov... Naraz sa pred ňou objaví postava. Je odetá do bieleho a prepásaná purpurovým plášťom. S rozťahnutými rukami sa usmieva. Srdečne vítajú ju. Je to Ježiš. Áno, to je On.

„Vitaj!“ rečie Kristus.

„Ďakujem, Pane,“ odvetí žena.

„Chceš ísť do neba?“

„Áno, Pane. Chcem.“

„Chceš byť so mnou?“

„Áno, áno, Pane, chcem. Chcem byť po Tvojom boku naveky,“ hovorí žena. Cíti v sebe radosť. Chce tu ostať. Je taká šťastná!

„Naveky...,“ zopakuje zamyslene Ježiš. „A vieš, koľko je to naveky, žena?“

„Áno, Pane. To je navždy. Donekonečna. Taký čas, čo nikdy nekončí,“ odvetí veselo. Samozrejme, že tu chce byť. Že tu bude naveky. S Ním.

„To je veľmi dlho...,“ povie pomaly a vážne sa na ženu zadíva. „Ako tu chceš so mnou tak dlho žiť, keď si so mnou nevydržala ani päť minút denne?“

Zarazila sa. Život sa jej prehral pred očami a Ježiš sa stratil v hmle. Žena leží na nemocničnom lôžku a hľadá pred seba. Je späť na Zemi. A cíti, že Ježiš je s ňou. Dal jej druhú šancu. Pokračovať v lepšom živote.

„Každý deň dostávame novú a novú šancu. Tak ako ty teraz,“ povedal dedko, nežne si pritúliac vnučku.

MAREK DROZD

Jeden muž a jedna žena

Neviem byť zlá“ – povedala a na chvíľu sa usmiala.

Keby to bola doslovná pravda, bola by naisto svätá, čo naisto nie je. Hoci keď sa na ňu pozriem, zaváham. A taktiež pôsobí veľmi jemne a veľmi krehko. Zakaždým mám chuť ju objasť. Zakaždým ju chcem akoby chrániť pred skutočným zlom, ktoré by jej mohlo hroziť a podlo ublížiť.

Chcem nastaviť svoju tvár a znášať všetky údery a rany namierené proti nej. Chcem ju rozžiariť, keď sa mračí, lebo sa vie detsky a milo usmievať.

Chcem jej požičať svoj kabát, keď bude hlboko pod nulou, aby jej neublížil mráz.

Chcem nastaviť svoj chrbát, keď bude bláznivo fúkať vietor a nad svetom sa stiahnu mraky.

Chcel by som byť to najlepšie, čo ju v živote stretlo, keď sa všetko naopak obráti.

Chcem byť jej polovicou dobra a chcel by som, aby ona bola tá moja. A tak by sme boli spoločne celý. Jeden muž a jedna žena. Je to málo, alebo priveľa?

Súženie

Dnes som ju po dlhej dobe konečne uvidel. Bola ku mne otočená chrbtom a vôbec si ma nevšimla. Chcel som sa jej dotknúť, niečo milé povedať, ale neurobil a nepovedal som nič. Napadlo mi, že sa potichu vytratím. No skôr ako som zavrel dvere, otočila sa a zbadala ma. Kývla na mňa a prehodili sme spoločne niekoľko viet, ohľadom pracovných záležitostí. Opäť som sa cítil dobre v jej prítomnosti a teraz by som tu pri nej zostal stáť pokojne aj celú hodinu, či viac, vôbec nič nehovoril, len sa hlúpo usmieval, prešľapoval z nohy na nohu a pozoroval ju... Ale nešlo to. Museli sme sa rozísť každý po svojom, no skôr ako k tomu došlo, nedalo mi opýtať sa.

„Ešte na moment... čo ste nakoniec urobili s tým... nešťastným súborom?“

„Vymazala som ho“ – odvetila pohotovo a bez otáľania. „Požiadali ste ma predsa...

A tak... Urobila som to pre pokoj duše“ – dodala s úsmevom.

„Dobre“ – usmial som sa tiež a snažil sa tváriť ľahostajne. Keď sa napokon medzi nami zavreli dvere a ocitol sa osamote, nebol som si vôbec istý, čo to znamená. Nebol som si vôbec istý, ako sa chcem cítiť. Mám sa z toho tešiť, alebo byť

sklamáný? Vôbec ju nezaujímam, napadlo mi ako prvé a vzápätí som uvažoval - možno to myslela dobre, iba nechcela, aby to naštrbilo naše pracovné vzťahy. A možno klamala a ten súbor vôbec nevymazala? A možno vymazala, ale najskôr si ho prečítala? Dofrasa. Ja vážne neviem. Ja vážne neviem, čo vlastne chcem a čo je lepšie. A prečo by aj, prečo by niekto tak mladý a krehký, niekto, kto na rozdiel odo mňa pôsobí pokojne a rozvážne, niekto, kto je skoro až ľahkovážne krásny, tak prosto a obyčajne krásny, až to pôsobí neobyčajne, lebo sa to vymyká povahe súčasného sveta a kultu dokonalého tela, hrubej vrstvy šminiek, nalakovaných nechťov, plastík a na prasknutie nafúknutých pier, och, prečo by sa niekto ako ona mal akýmkoľvek spôsobom zaujímať o mňa? O starnúceho, nevyrovnaného,

zakomplexovaného blázna, ktorý sa správa ako naivný pubescentný holobriadok, ale ktorému v skutočnosti tiahne na päťdesiatku a ktorý nie je schopný ani v tomto veku vyrovnať sa sám zo sebou a vážne dospieť. Hoci nechcel som nič viac, len aby sme boli dobrí priatelia. Dôverní priatelia, ktorí si sem tam dôverne napíšu, či tajní sprisahanci, ktorí tajne naplánujú sprisahanie proti... no, čo ja viem proti komu alebo čomu? Veď je to jedno. Rozhodne som nechcel nijako vážne zasiahnuť do jej života, hľadal som v nej najmä spriaznenú dušu, lebo od počiatku ma k nej čosi nezvyčajne skoro až magicky priťahovalo, akoby v tom bol nejaký vyšší zámer, vyšší cieľ. Jednoducho boží zámer. Ale aký? Som naivný a hlúpy. A nakoniec mi aj tak neostalo nič iné, len hlboký a prázdny pocit šedivej bezútešnosti...

Hudba to naprávi, napadne mi. Musím sa do niečoho započúvať. Do niečoho, čo odpúta moje myšlienky. Niečo, čo ma uvrhne do sladkého, milostného a jemne melancholického snenia. Najskôr Nicka Cavea, alebo Amandu Palmer? Áno, to je to pravé. Amanda... Mám ju rád a naozaj ma unáša.... O chvíľu som už na 100% niekde celkom inde... Ale... Dočerta s tým! Vôbec nie som. Jednoducho klamem. Nie som niekde celkom inde. Balamutím a opíjam seba samého, lebo čoskoro sa všetky moje myšlienky vzbúrili, tvrdohlavo ma odbili, obrátili sa proti mne a dostrkali a dokopali ma opäť k nej. K jej placho dievčenskému výrazu aj úsmevu. K malým a jemným znamienkam na jednej, alebo oboch stranách tváre? Vážne si neviem presne spomenúť. Rozhodne jej však nijako neprekážajú, práve naopak, dodávajú ešte väčší pôvab a dojemnú krehkosť. Nie. Naozaj nie. Nie som zamilovaný. Nie som, lebo nemôžem, lebo nechcem, lebo je to nemožné... lebo by ma len znenávidela, dodriapala a načisto zlomila... Všetkými spôsobmi by voči mne vychladla a zanevrela... Alebo by poštvála proti mne divoké psy. A tentokrát by ma to naisto odzbrojilo, či priamo zabilo. Je vážne ťažké a zdrvivé byť zamilovaný do niekoho, kto miluje, ale nie vás a vy veľmi dobre viete, že s tým nemôžete nič urobiť. Potom je lepšie byť iba tajným obdivovateľom. Uspokojiť sa s tým, že ju môžem sem tam vidieť, zotrvať chvíľu v jej prítomnosti, smelo jej pozrieť do belasých modrých očí pôsobiacich veselým dojmom a sú to práve jej oči a úsmev, ktorý jej dodávajú tak dôveryhodný a úprimný, podmaňujúco dievčenský výraz, hoci je už dávno dospelá... Odhodlaná a sebedomá... A ja by som sa navyše nikdy nedotkol jej krehkej rovnováhy a neprekročil hranicu, lebo keby mi odprela i to málo, čo mám, neostalo by mi už nič viac, len ďalší prázdny pocit hľbokej a šedivej bezútešnosti...

A čo bude ďalej? Prídem domov a osprchujem sa. Vychutnám si kukuricu a zjem kúsok červeného melónu, ktorým zároveň doplním tekutiny po ukrutne horúcom a sparnom dni. Večerom sa pôjdem prejsť a potom si pripravím šalviový čaj. Naservírujem si k nemu presne odmeranú dávku antidepresívneho nepokoja a začnem písať... Dnes som ju po dlhej dobe uvidel. Bola ku mne otočená chrbtom a vôbec si ma nevšimla... A písať budem až do chvíle a momentu, kým nenadobudnem pocit, že mi neostalo už nič iné, iba odhodlanie písať a viera... A netrápim sa, či je moje písanie dobré, či mám štýl alebo vkus. Odhodlanie písať a viera stačí. Odhodlanie zostať čistý a viac sa nepoškvrňovať. Mať zhovievavý a trezlivý pohľad. Odhodlanie netúžiť, nezávidieť a nepostaviť sa viac na stranu zvrátenej mysle sveta, ktorá uctieva iba samu seba, ale práve naopak, hrdo sa postaviť na stranu Boha a ísť skrz-naskrz proti svetu. Pričom veľmi dobre viem, že keď sa zajtra ráno prebudím a vstanem, hneď z kraja ma nemilosrdne prepadne rovnako biedny a hlboký pocit bezútešnosti, aký som mal dnes. Ale keby som ho nemal, čo by ma prinútilo mať vôbec nejaké odhodlanie a snahu vzdorovať otrockému životu vo svete, v ktorom ľudia už len slepo prenášajú podobizeň Adama, syna

zatratenia z generácie na generáciu a žijú a zomierajú, áno zomierajú v trpkom znamení kliatby... A je čoraz menej takých, ktorí sa vyčleňujú a protivia. Postaviť sa proti svetu totiž prináša najmä opovrhnutie a prenasledovanie, neustály výsmech a pokúšanie. Postaviť sa proti svetu je to isté, ako prechádzať ohňom a len tí, čo odolajú a pretavia sa, nakoniec budú víťazmi...

KATARÍNA HOLCOVÁ

Sestrička

Bratislava, 15. júna 1937

Milí moji,

tak som zložila už aj poslednú skúšku a konečne som sa dotrápila. Jedinou radosťou mi je, že som tým naplnila príkaz našej sestry predstavenej, že by bola škoda moje dary, čo som dostala od Pána, zahadzovať v kuchyni, keď naše školy nemajú dost' vzdelaných učiteliek. Milí moji, vy ale najlepšie viete, ako sa mi do štúdií nechcelo a že som odišla do kláštora, aby som mohla slúžiť nášmu Pánovi ako tá posledná z posledných.

Ako mi povedali, budem sa v lete sťahovať, aby som od 1. septembra mohla učiť na učiteľskom ústave nemčinu, slovenčinu a kreslenie. To sú predmety, ktoré som vyštudovala, ale to Vy vlastne dobre viete. Treba, aby sme mali aj na najmensej dedinskej škole vzdelané učiteľky. A jazyky a cit pre krásu pestovaný cez kreslenie sú veľmi dôležité vo výchove mladej generácie.

Ale dosť bolo mudrovania. Teším sa na naše stretnutie. Veď som začala písať hlavne preto, že mám radostnú novinu. Ako odmenu za usilovné štúdium a že som ukončila školu s vyznamenaním mi sestra predstavená dala dva týždne dovolenky. Nech jej Pán vynahradí jej láskavosť za tú veľkú radosť, ktorú mi to prinieslo. Nevieť ešte presne, kedy budem môcť odísť z Bratislavy, ale už sa teším, keď zastanem u našej bráničky.

Modlím sa za Vás všetkých, nech máte srdcia plné pokoja a radosti, tak ako teraz ja

Vaša Marienka (Petronela)

Nitra, 30. septembra 1937

Milí moji,

Mám pre vás naozaj radostnú novinu. Myslím, že sestra predstavená poznala lepšie ako ja (určite vie lepšie načúvať Duchu svätému), čo by malo byť moje povolanie. Som veľmi šťastná v svojom novom poslaní. Dievčatá tu v učiteľskom ústave majú dobré, otvorené srdcia, chcú sa učiť, chcú byť v živote užitočné a hlavne hľadajú cestu k nášmu milovanému Pánovi. Hej, občas vyvádzajú, ale koľko sme sa mu navyvádzali v našej chalúpke, až nás mamička musela okrikovať.

Tak rada by som Vám poslala niečo z môjho šťastia, spokojnosti a vďačnosti, dúfam, že to z mojich kostrbatých riadkov na Vás dýchne.

Modlím sa za Vás

Vaša Marienka, teraz s. Petronela

Nitra, 30. mája 1945

Milí moji,

Stále sa nevieme dotešiť z mieru a z toho, že sa zase môžeme v pokoji, aj keď vo veľkej skromnosti, venovať našim milým študentkám. Viac im nevieme navariť ako každý večer cestoviny. Ďakujeme Pánovi, keď im zoženieme mlieko. Minule nám jedna dobrá duša

priniesla hrudku masla. To bolo radosti. Musíme tie naše púpätka ochrániť od tuberkulózy a na to je najlepšie, aby neboli kosť a koža.

Ja aj všetky sestričky prosíme o Vaše modlitby, aby nám Pán Boh požehnal v našich, verím, že bohumilých snaženiach.

Bozkáva Vás

Marienka-Petronela

Ladce, 10.9.1950

Milí moji,

Píšem Vám, len aby ste vedeli, že nateraz som v Ladcoch. Píšte mi teda na túto adresu. Je nás tu veľa, z rôznych reholí, ale dobre spolu vychádzame, aj keď to chce veľa cvičenia v znášanlivosti.

Všetkých Vás bozkáva

s. Petronela

Slovenská Ľupča, 12.3.1955

Milí moji,

Naša statočná sestra Filotea pri svojom odchode z kláštora ponúkla možnosť, že vynesie listy pre našich blízkych. Takže konečne nemusím písať len dve vety, čo vždy, lebo kontrola listov ma zbavila chuti a odvahy Vám písať, čo sa tu deje. Druhá vec je, že Vás tým nechcem zarmucovať. Posilňuje nás najviac to, že Pán utrpením rád navštevuje svojich miláčikov.

Som na hrade Slovenská Ľupča. Je sivý, studený, vlhký, tak nejako môže vyzerat' očistec. Od rána do večera musíme robiť ako chlapi. Poslali nás sem opraviť túto nehostinnú stredovekú stavbu, aby tu mohli prísť aj iné sestry. Vyhradili to pre nás, čo sme veľmi tvrdohlavé a nechceme si vyzliecť svoj zastaraný a nemoderný habit, nechceme si užívať manželskej lásky a dať svojmu životu zmysel tým, že by sme mali deti. Tak nás pravidelne preškoľujú takým prefikane láskavým tónom. Sú ako hady prihovárajúci sa nám krehkým Evám, úlisne nás presvedčujú, že nás chcú oslobodiť a urobiť nás šťastnými.

Niektoré sestry akoby dajú na ich slová a odchádzajú do civilu. Nie preto, žeby chceli ísť v ústrety sľubovanému pokroku, ale cítia volanie, že mimo týchto vlhkých múrov budú užitočnejšie. Veľa premýšľam, či by som aj ja neodišla, veľa o tom hovorím so sestričkami, ktoré sú obdarené väčšou múdrosťou. Veľa sedím pred tvárou nášho dobrotivého Priateľa v jeho dome a prosím hlavne Jeho o radu. Vychádza mi z toho, že by som nemala dosť síl osamote byť verná nášmu Pánovi v nesení kríža. Potrebujem vzor a podporu ostatných sestier. Ved' si určite spomínate, že ako dieťa som ja z vás mala najslabšiu vôľu, keď som najčastejšie chodila maškrtiť do špajze a potajomky ujsť mamičke med a sušené jabĺčka a slivky. Akože by taký slabý človek bojoval s pokušením Zlého úplne sám.

Teraz aspoň pravdivo viete, čím žije Vaša slabá sestra.

Pohostite, prosím, túto statočnú dušu, ktorá Vám priniesla môj list. Robíme tu ťažkú robotu a jedla nám za to príliš nedajú, stále sme hladné.

Prosím, modlite sa za nás, nech máme dostatok síl na túto krížovú cestu, nech silnie naša viera, že je to prejav lásky nášho Miláčika k nám a modlite sa aj za moje rozhodnutie

Vaša Petronela

Rodičom Márie Chladnej, 15.11.1955

Oznamujem Vám, že Vaša dcéra je momentálne v nemocnici v Banskej Bystrici. Dôvodom je zápal ľadvín, ktorý si privodila sústavným porušovaním doporučeného denného režimu, keď trávila noci v kláštornej kaplnke.

Dcéru môžete navštevovať raz týždenne v návštevných hodinách nemocnice.

s. Jozef Kalinčiak, správca

Brehov, 2. decembra 1969

Milí moji,

musím sa vám zveriť, aby ste vedeli, akú nehodnú a nevďačnú sestru máte, kto to vedľa vás vyrastal v našej chalúpke. To ma hádam náš Pán trestá, za tú moju slabú vôľu, ktorú som viac neposilňovala, a necvičila som sa v sebazapieraní. Miesto toho som stále mamičke vynášala dobroty zo špajze.

Mali by sme teraz od rána do večera kľáčať na kolenách a ďakovať za slobodu. Tohto roku budeme radostne očakávať príchod nášho Pána veľmi hmatateľne. Mali by sme si urobiť vysokánsky vianočný stromček, aby sme ho vôbec videli za tou hromadu darov, čo nám náš Miláčik tohto roku dal. Všetky sme plakali, keď sme v novembri medzi seba konečne mohli slávnostne prijať statočné sestry, ktoré vstúpili do rehole v tých strašných rokoch. Úplne žiarili a plné nadšenia sa rozbehli po našom milovanom Slovensku, aby učili o našom Pánovi, zvlášť roky zanedbávanú mládež.

Aj listy už môžem písať úprimné, od srdca. Pamätáte, ako boli všetky rovnaké: „Najskôr by som Vám chcela poďakovať za všetky dobroty, ktoré ste mi zabalili do balíka, zvlášť tie výborné keksíky a salám. Ďakujem vám aj všetky sestričky, ktoré si so mnou na nich pochutnali....“ Nič viac sa nedalo.

Všade okolo mňa je ruch, sestričky sa snažia ponaprávať všetky škody, čo sa udiali, dohnať tie roky, čo sme žili v skrytosti. Len mne náš Pán nadelil ďalší kríž. Vám doma sa tiež z toho vyspovedám, a dúfam, že nezanevriete na svoju nehodnú sestru. Neviem už ani ďakovať za tento nový kríž, ktorý je nadelený len mne. Vyčítam Pánovi, že mi ho dal. Nič nevládzem a to nemám ešte ani šesťdesiat. Sestry môjho veku pracujú rovnako ako tie mladé a ja sa často ani nevládzem ráno zdvihnúť z perín. Sestra predstavená je ku mne láskavá, poverila ma učiť náboženstvo aspoň tu u nás, ale nedokázala som to. Deti sa poobede, keď už majú za sebou sedenie v škole, vrtia, vyrušujú, aj keď im hovoríte tie najdrahšie slová o živote nášho Pána. Ved' sú to normálne zdravé deti, nie gumové bábky. Ale ja na to nemám nervy, som z toho tak nervózna, najradšej by som sa na ne rozkričala. A tak som učenie musela nechať. Vypomáham tam, kde som sama a tak si liečim svoje ubolené nervy. Pane Bože, prečo si mi nedal viac sily.

Vaša nehodná Mária

Slovenská Ľupča, 25.11.1972

Milý moji,

Oznamujem, že som zase v Slovenskej Ľupči. Píšte mi na adresu, na ktorú ste mi do Ľupče písali aj pred tým

Vaša Mária

18.3. 1973, Banská Bystrica

Milí moji,

Ani neviem, či Vám niekto dal správu o mne. Ale možno lepšie, keby ste to vôbec nevedeli. Som zase v nemocnici, na tom oddelení, kde majú zamrežované okná, veď Vy budete vedieť. Mne to pripadá tak strašné, že sa mi to slovo nechce ani napísať. Ale Pán sa o mňa aj tu stará, aj keď mu stále vyčítam, prečo som musela dôjsť až sem. Ďarchu tohto temného oddelenia nemocnice unesú len veriace zdravotné sestričky. Keď zistili kto som, starajú sa o mňa s ešte väčšou láskou ako k iným pacientom, ak to ešte vôbec ide. Jedna dobrá a statočná duša Vám poslala aj tento dopis.

A teraz k tomu, ako ma Pán skúša. Návrat do Slovenskej Ľupče, do tých studených, vlhkých múrov, kde sme sa tak narobili, zobudil vo mne všetky strachy a úzkosti, ktoré som tu prežívala pred rokmi. K tomu sa pridali výčitky za tie moje slabosti v rokoch, keď som mohla byť užitočná. V duši som mala veľkú neútechu. Sestry mi podonášala všetky spisy svätých miláčikov Božích, čo zažívali tiež takéto temné časy neútechy. Hodiny som sa snažila modliť. A potom už ani neviem, čo všetko som musela povyvádzať, až ma sestry nakoniec museli odvieť do nemocnice. Bojím sa, čo so mnou bude. Dostávam lieky, od ktorých som omámená a určite škodia aj na moje choré ľadviny.

Modlite sa za mňa, nehodnú Petronela

Brehov, 11. mája 1985

Milí moji,

Najprv Vám chcem poďakovať za všetko dobré, čo sa Vám podarilo napratať do balíka. Moje obľúbené keksíky aj salámik. A k tomu ste pribalili toľko Vašej lásky. Cítila som a znovu ako malé dievčatko v našej rodnej chalúpke.

Píšem Vám hlavne preto, že mám veľmi dobrú zvesť. Už pol roka neberiem žiadne lieky a pritom dobre zvládam každodenné povinnosti. Lekár aj sestra predstavená sa zhodli, že sa už môžem vypraviť na dlhú cestu k Vám a púšťajú ma na mesiac na dovolenku. Už sa neviem dočkať, keď vás uvidím, veď sme sa roky stretávali len na chvíľku u nás v Brehove. Nie, neberte to ako moju nevďačnosť, Bože Ty vieš, aká som Vám vďačné za všetky útrapy dlhej cesty, čo ste podstúpili preto, aby sme sa mohli vidieť, aj za dobrotu sestier, ktoré umožnili, aby ste mohli u nás v kláštore prespať. Ale len Pán vie, ako veľmi sa teším do našej chalúčky. Už počítam koľkokrát sa ešte vyspím.

Modlím sa za Vás

Vaša Petronela

Brehov, 24. august 1991

Milí moji

Už zase všade vládne radostný ruch, toľko roboty na Pánovom poli čaká na sestry. Nebojte sa ale o mňa, teraz už viem, že moja úloha je za toto Božie dielo sa modliť. Náš Pán mi dal pokoj do srdca a ďakujem mu za každý deň, keď môžem počúvať smiech, pobiehanie, ale aj dohadovanie sestier, ktoré majú teraz toľko práce.

Musím sa podeliť s Vami, mojimi po krvi najbližšími, s tým, čo mi Pán vysvetlil v modlitbe. Pán mi dal poznať, že som sa rozhodla pre kláštor, lebo som cítila, ako si to naša drahá mamička praje, zvlášť keď jej umrela najmladšia dcéruška Irenka, naša slabučká sestrička,

ktorú zasvätila Bohu, keď ju v pokročilom veku nosila pod srdcom. Vidíte, Pán si ju vzal hneď. Doteraz neviem, či pranie mamičky nepôsobilo silnejšie v mojom srdci, ako pozvanie Božie k zasvätenému životu. Preto som sa neodvážila odísť spod ochranných krídel kláštora, preto som chcela byť chránená pred svetom v našom habite. Cítim sa ako Šimon, ktorému sa do nesenia kríž vôbec nechcelo. Aj keď si nemôžem trúfnuť plne sa mu pripodobniť, povzbudzuje ma jeho nechcený dobrý skutok, ktorý musel spôsobiť veľkú premenu v jeho srdci.

Ale zase k radostiam nášho života. Mladé sestry kúpili auto. Veľmi to pomáha, tu na konci sveta. Len by mali jazdiť opatrnejšie, už im to so smiechom hovoril aj policajt, čo k nám do kaplnky zájde občas na omšu. Ale o tom som nechcela písať. Hlavné je, že sa sestry vypravlia autom do seminára do Bystrice a mňa vezmú so sebou. A nechajú ma u Vás, až kým zase do Bystrice nebudú mať cestu. Len ma budete musieť podporovať, aby som nezanedbávala modlitbu a pomodlila sa každodenne všetky modlitby za nich. Teším sa najmä, že uvidím novú generáciu vnukov, už sú všetci veľkí a rozumní, verím, že s nimi budem môcť hovoriť o добрôte nášho Pána. Veď mi pravidelne píšete, ako ich nevinné srdiečka prirodzene prahnú po Jeho láske. Cítim vďačnosť, že všetci kráčajú po dobrých cestách.

Teším sa na Vás Petronela

Brehov, 4, júna 1995

Milá rodina Chladná,

Oznamujeme Vám, že dnes v noci si Pán povolal Vašu aj našu sestru Petronelu Máriu. Odišla v pokoji, veď uvidíte jej pokojnú tvár pri poslednej rozlúčke. Jej ostatky prevezieme do Ladcov, kde bude uložená k ostatným sestrám. Svojho Miláčika určite tešia svojou dobrou náladou a trpezlivým nesením kríža, Veríme, že sa jej čo najskôr odmení prebývaním v Jeho blízkosti

Spolusestry Urbana a Chryzostoma

O svetlom tieni

Tmavá ulica. Nočný vánok. Každý sa snaží tomu miestu vyhnúť, ak je to možné. Krajina tieňov...

Je mnoho rôznych tieňov. Napríklad tam, za starou nemocnicou, je lampa, ktorá dokáže presvietiť ľudí podľa ich činov. Je ako röntgen dobra. Za každým, kto popod ňu prejde, vytvorí tieň. Tieni sú vždy čierne, lebo nikto, naozaj nikto, nie je nevinný. Ukazujú pravdu. Aj keď je človek vyparadený a je na ňom veľmi veľa farieb, ukážu ho celého čierneho. Preto chudobného úbožiaka, ktorý má oblečenie celkom ošúchané, neukážu horšie, ako toho vyfinteného. Všetci sú na jednej lodi. Aj zvieratá či veci, vyzerajú pod lampou ako čierne, lebo vždy, aspoň jednému človeku, na nich niečo prekáža. Dokonca, aj na tej lampe je niečo zlé! Jeden starý pán, ktorý už dlho horšie vidí, do nej narazil a spadol na zem. Odvtedy ju nemá rád.

Tieni sa rozdeľujú, (ako aj rody podstatných mien), do troch skupín. Tieni vecí, tieni zvierat a tieni ľudí. Každý tieň chce byť tieňom ľudí. A práve teraz sa to jednému mladému podarilo! Zvláštne, veľmi zriedka sa stáva, že by tieni ľudí zobrali medzi seba nováčika.

Tento ešte nikdy neurobil nič, čo by správny tieň mal robiť a preto ho museli зауčiť: „Musíš na milimeter presne napodobniť danú osobu!“ „Nezabudni, že čím je osoba pri lampe bližšie, tým...“ „Musíš si to presne vymerať...“ No nováčikovi začalo poučovanie liezť na nervy: „No tááák, už buďte prosím ticho! Hovoríte mi samé nepotrebné veci, ktoré už dávno poznám. Ale ja sa chcem spýtať, ako mám vedieť, na akú farbu sa mám zafarbiť?“ A to sa pýtať nemal. Všetci začali nad ním krútiť hlavou, vzdychať si a mrmlať: „Pch, začiatočník! Nič nevie. Veď, keď je všetko zlé, aká iná farba, ako čierna, by bola vhodnejšia?“

Kým tí frflali, tieň nováčik sa zadíval do tmy. Prižmúril oči, aby lepšie videl. „Zdá sa mi to, alebo vidím chlapca? Nie! To je nemožné! A predsa som si istý, že tam je chlapec. Ale nič zlé na ňom nevidím! Jediné, čo z neho cítim, je strach a bolesť, ale nič zlé. Nikomu, nezávidí? Ešte nič zlé neurobil? Ba zdá sa, akoby si ho ešte nikto poriadne nevšimol.“

Keď sa znovu otočil smerom k ostatným tieňom, zistil, že všetky oči hľadia na malého chlapca. Jeden tieň povedal: „Čo teraz? Ten chlapec je už bohvieako dlho pod lampou a ešte stále pod ním nie je žiaden tieň.“ Tieň nováčik si pomyslel: „Ozaj, to som si vôbec nevšimol.“ Trochu ho zamrzelo, že sa na chlapca pozeral tak dlho a neurobil mu tieň. Na druhej strane bol smutný, že bol jediný, kto si všimol, že ten chlapec je úplne bez viny. Vtom niektorý z tieňov povedal: „Musím ísť rýchlo popod toho chlapca, aby nikto nepovedal, že si nerobím svoju prácu.“ No rovnako sa rozhodli aj ostatné tieni, preto sa všetky, (okrem nášho nováčika), rozbehli smerom ku chlapcovi a predbiehali sa, kto mu spraví tieň.

Nováčikovi, ktorý sa vlastne volal Susej (čítaj odzadu), no, väčšina tieňov ho volala aj tak Šušeň, prebleskla hlavou myšlienka: „Určite mu urobia čierny tieň... Ale veď to si ten chlapec nezaslúži! Musím zakročiť!“ Už nerozmýšľal ani desatinu sekundy. Veď, všade, kam len dovidí, sú síce „skúsené“, ale staré tieni a on bol určite najmladší a najrýchlejší. Ešte nie je všetko úplne stratené. Rozbehol sa najrýchlejšie ako vedel. Bolo mu jedno, že zle stúpil a vôbec si necíti nohu. Bolo mu jedno, že je takmer nemožné, aby sa ku chlapcovi dostal ako prvý. Bolo mu jedno, že ak to chce stihnúť, musí na zem zhodiť všetky tieni (pričom niektoré

mu aj pomohli, aby sa mohol stať tieňom ľudí). „Ešte kúsok, ešte kúsok... Super, stihol som to!“ V tej chvíli si uvedomil, že všetky tieňe naňho prekvapene zízajú. Dokonca aj chlapec sa pozeral pod seba. „Kopírujem toho chlapca pomerne dobre, či nie?“ Pohlád mu skĺzol na svoju ruku. „Čože? Ja žiarim? Ale veď žiaden tieň nedokáže žiariť, nie?“ Nikto nepovedal ani slovo, všetci iba krútili hlavou. Susej pozeral na chlapca, ktorý sa ako jediný netváril prekvapene. Dokonca sa Susejovi zdalo, že mu ten chlapec rozumie a preto sa ho spýtal: „Ako sa voláš?“ Chlapec povedal: „Si moje zrkadlo.“ A v tom momente chlapec zmizol.

Susej však dodnes hľadá chlapca. Ako? Ak to chcete vedieť, musíte si zapáliť sviečku. Vtedy zbadáte, ako si vás ten svetlý tieň prezerá a zisťuje, či niekde medzi vami nie je ten chlapec. Ak vám pritom niečo zhorí, nehnevajte sa. Susej je predsa len stále nováčik, nielen medzi tieňmi, ale aj v hľadaní.

DANICA JANČÁRYOVÁ

Trochu o láske

Rok 1933

Kohút zakikiríkal už po tretíkrát, keď Júlia otvorila oči a pokúsila sa vstať. Milovala to ranné prebudenie, také dôverné a známe. A milovala leto, ktoré práve prenikalo do jej skromnej izbičky. Posadila v posteli, spustila nohy na zem, viseli z drevenej bočnej dosky kúsok nad zemou. Chvíľu sa jej pekne vyformované zdravé nohy hompáľali vo vzduchu, s pôžitkom zívla, cupla na podlahu a vybehla z izby do kuchyne. Lúče slnka prenikali do miestnosti a vrhali nepravidelné pruhy na starú kachľovú pec, na ktorej stál krčah s mliekom. Naliala si z neho do hrnčeka a dychtivo, jedným dúškom, vypila obsah. Bosá vybehla von na lúku. Bola to najkrajšia časť jej dňa, kedy mohla byť sama s prírodou, so svojimi myšlienkami. Neskôr sa musela vydať s ostatnými deťmi na dlhú namáhavú cestu do školy. Po ceste mali všetci zakaždým obuté topánky, len Júlia šla bosá. Cesta viedla aj tak lúkami a pasienkami, a ona mala tak rada pichanie mokrej hebkej trávy na chodidlách...

Teraz mala čas chvíľu sa tešiť z rannej letnej prírody, pozorovať ju, počúvať spevy vtákov v rôznych tóninách, také radostné. Lúka sa vinula svahom nahor, na vrchole sa Júlia usadila do trávy, uplietla venček z kvetov a premýšľala, čo bude robiť, keď vyrastie. Milovala deti, jej snom bolo raz založiť materskú škôlku pre opustené deti, pomôcť sirotám bez rodičov. Začiatkom minulej zimy mala deviate narodeniny, možno bol ešte čas rozmýšľať o takých veciach. V tom začula hlas otca, volal na ňu menom, že je čas ísť do školy. Zbehla z kopca, vo vlasoch a tvári svieži ranný vánok, prepletal sa prameňmi jej vlasov, bol na pokožke hlavy i na tele, povieval jej košielkou a ona cítila jemný dotyk látky na tele. Vľavo zazrela ešte žblnkotajúci potok a vbehla do domu.

Tu už čakal otec, raňajky na stole, spolu s ním sa z chuti najedla, v myšlienkach už na ceste do školy, umyla a obliekla sa, zobrala z police batôžtek s knihami a vydala sa na každodennú cestu.

V diaľke za domom zazrela ešte úchytkom mamu na poli, ako sa pravidelne skláňa k zemi, čo asi vysádza, Júlia netušila ...

Pri plote vedľajšej záhrady už na ňu čakal bratranec Jakub, spolu s ním pokračovali ďalej, postupne sa pridávali ďalšie deti z okolitých domov a dvorov. Nakoniec sa ich zišlo zo desať, všetky obuté, iba Júlia si nevedela predstaviť cestu bez toho, aby občas nečľupla do mláky po ceste, alebo nevyskúšala, či voda v potoku je dosť teplá na kúpanie. Bol jún, všade vo vzduchu visela nádherná vôňa kvetov, každá bytosť sa tešila zo slnka a radovala z prírody, ľudia vysmiati a šťastní. Onedlho zazvoní v škole posledný krát a nastanú prázdniny. Určite pôjde cez prázdniny na návštevu k tete, bude opäť cestovať vlakom, možno pobudne aj niekoľko dní, bude pomáhať rodičom na poli. A konečne sa do sýtosti vyspí. Predstava leta lákala...

Rok 1944

V diaľke bolo počuť tlmené zvuky ťažkého nákladného auta, znamenie, že prichádzajú. Júlia sa radšej stiahla do domu i s babätkami, za ktoré bola zodpovedná. Deti mali asi tak 6 až 10 mesiacov. Práca s nimi bola veľmi náročná, mala sotva dvadsať, no tak sa rozhodla, a cítila sa

na túto úlohu zrelá a pripravená. Vždy to chcela, bola odhodlaná pomáhať druhým, najmä deťom a dokázala sa presadiť. Len čo bola plnoletá, chcela odísť do sveta. Bola vojna a príležitosti pre mladé ženy boli obmedzené, alebo skôr, práce veľmi nebezpečné. Veľmi túžila odísť z domu, zažiť niečo veľké, na čom by mohla neskôr stavať a viesť zaujímavý život. A raz byť bohatá, cestovať s manželom po vzdialených krajinách, užívať si slobodu, spoznávať nových mladých ľudí, pomáhať im uskutočňovať ich sny. A rodičia ju v jej samostatnosti podporovali, radi jej zaplatili vzdelanie detskej zdravotnej sestry. Vo vojnových časoch to trvalo kratšie a bolo to jednoduchšie, než vzdelanie zdravotnej sestry pre dospelých. O detské sestry bola núdza.

Teraz tu stála s veľkými okuliarmi na nose, vlasmi dozadu zopnutými do vrkoča, v károvanej sukni, ktorú jej ušila mama, a čakala. Dojčatá sa postupne jedno po druhom prebúdzali, potrebovali jej pozornosť, pripravovala pre ne jedlo, prebaľovala ich. Toto stretnutie s malými bytosťami malo pre ňu cenu zlata, hoci bolo vyčerpávajúce. Večer ešte musela variť a podávať polievku pre dospelých vojnových utečencov. Potom sa unavená natiahla do postele a krátko predtým, než sa ponorila do spánku, snívala o krásnej budúcnosti.

...Odrazu bol zvuk auta veľmi blízko. Počula hlasy dospelých, krik a plač malých tvorov. Boli tu, noví, tentoraz ich bolo zo štyridsať, malí ľudkovia, prišli z Afriky, či južnej Ameriky, z rôznych kútov Európy, kam sa dostali ako zachránené malé židovské stvorenia, samé, už bez rodičov, alebo s rodičmi v koncentračných táboroch roztrúsených po celej Európe. Tak ako predtým domáci, aj oni obsadili celý domček svojim krikom a štebotom, obohatili vojnové dni svojimi úsmevmi a preslneným duchom. Júlia ich milovala. Opatrovateľky Červeného kríža jedno po druhom preberali dojčatá od vojakov, ktorí k nim priložili doklady a snažili sa upokojiť unavené, plačúce stvorenia...

Rok 2021

Nastala zima. Už takmer mesiac ležala Júlia v posteli utrápená a chorá, tento mesiac mala narodeniny, spomienky boli vzdialené a blízke zároveň. Blížiac sa Vianoce sa jej akoby ani netýkali. Nečakaná choroba, viróza, ju pripútala k posteli, boli chvíle, keď si myslela, že z tohto sveta už odíde. Väčšinou to mohla niekomu povedať. Bolo pekné mať niekoho, kto vás počúva a zostane s vami. Boli to jej opatrovatelky, ktoré si oblúbila, prišli k nej vždy dvakrát do dňa, ráno a popoludní, obed jej pravidelne nosili z neďalekého zariadenia, kde denne varili pre ľudí odkázaných na pomoc. Veľkú túžbu či chuť tu ďalej zostať už však nemala. Nikto jej nemohol vynahradiť jej milovaného manžela, ktorý od nej odišiel predčasne, a s ktorým prežila to najkrajšie a najpodstatnejšie vo svojom živote. Cesty do vzdialených krajín s karavánom, nezabudnuteľné stretnutia s mladými ľuďmi v Japonsku, Vietname či Laose. Cieľom boli vždy významné duchovné miesta, s ktorými sa spájali zvláštne duchovné znamenia či zjavenia, pútnické miesta, chrámy. V spomienkach sa s vekom vynárali čoraz častejšie a s pôžitkom o nich rozprávala iným. Sama už teraz nedokázala robiť takmer nič, v zime, keď teploty poklesli, to bolo i s kultúrou a prechádzkami náročné, nedalo sa takmer nikam ísť, všade ležal sneh. Ešte minulý rok háčkovala a čítala, teraz sa jej už nedarilo ani to. Milovala hudbu, nesmierne lahodila jej duši, a koncerty, ktoré sa často konali v blízkom okolí. Teraz akoby nastal akýsi zimný spánok. Kašeľ a ťažké dýchanie ju trápili neustále. Možno na jar sa predsa len všetko zmení a ona určite ešte vyzdravie, dohovárali jej opatrovatelky.

Rok 2022

Pomaly prichádzala jar. Jedna z opatrovateliek je doniesla zo záhrady prvé jarné bledofialové krokusy, iná zas biele veternice, celú izbu naplnila vôňa a krása kvetov. Jedného dňa sa Júlia rozhodla postaviť na vlastné nohy, pomaly prešla do izby, z ktorej mala výhľad na ulicu. Bola slabá, je oči unavené ťažkou chorobou, placho a s bolesťou pozorovala prírodu a ľudí prechádzajúcich po ulici, ako by sa opatrovatelky pýtala, čo to má všetko znamenať, ako to, že som ešte tu. Všetko to musela po toľkých dňoch ležania a spánku znovu objavovať, bola skleslá, zdalo sa, že si myslí, že by jej už na druhom svete bolo lepšie. Postupne, deň po dni, však nadobúdala nové sily. A to k radosti tých, čo sa snažili sa pre ňu robiť všetko možné, aby vyzdravela, zahrnuli ju láskou a pozornosťou. O pár dní sa pokúsila vyjsť von do záhrady, jej stav sa zlepšoval. Bolo to, akoby prežila seba samú. A krátko pred veľkou nocou sa všetci tešili z pookriatej a znovu živej a švitoriacej Júlie, ktorá tak rada rozprávala, udeľovala druhým rady, a rada sa podelila o svoje skúsenosti. Najradšej by znova všetko rozdala druhým. Vyzeralo to, že Júlia prekonala najväčšiu z jej doterajších životných kríz. ...Až odrazu, po Veľkonočných sviatkoch...

Júlia ležala na nemocničnom lôžku a spala. Či sa ešte celkom prebudí, nikto nevedel. Májové podvečerné slnko vrhalo pruhovaný zlatý svit na jej nemú tvár, žmúrila očami a ona určite cítila tento jedinečný preslnený okamih, šťastne sa totiž usmievala. Len pred pár dňami, po Veľkej noci, spadla v noci v dome, práve keď chcela vstať z postele, lebo sa necítila dobre. Odvtedy k sebe neprišla. Práve v okamihu, keď sa zdalo, že všetko je na najlepšej ceste k uzdraveniu.

V nemocnici dostala dodatočnú výživu, ďalej veľa spala. Špeciálna terapia a starostlivosť v klinike prebudili ešte Júliu k životu natoľko, že otvorila oči a vnímala prítomnosť ľudí okolo seba, reagovala na hlasy, otočila hlavu, keď začula hukot vody z vodovodného kohútika, vnímala dotyky na svojej ruke. Dokonca dokázala rozlišovať medzi jednotlivými návštevami, usmievala sa, keď prišiel niekto, koho si kedysi predtým obľúbila. Dokonca sa raz pokúsila v posteli posadiť. Vnímala dotyky opatrovatelky, jemne testovala jej ruku svojou, sledovala pohľadom ľudí, ktorí k nej prehovárali. Je vedomie bolo bdelé, nedokázala však už nič povedať. No zdieľala tak veľa prostredníctvom dotykov, gestami, či mimikou, často sa usmievala, reagovala na pohľadania.

Akoby chcela odovzdať posolstvo z iného sveta, zo sveta medzi životom a smrťou. Akoby chcela povedať, nie je to tu také zlé, cítim sa príjemne. Bolo to tu pekné, čoskoro však musím ísť....

Júlia odišla do iných svetov začiatkom leta. Zdalo sa, že odišla spokojná. Na tvári jej zostal ten jej šťastný úsmev, znamenie jej humoru, ktorým obdarovávala bytosti okolo seba po celý život. Prežila bohatý a naplnený život, milovala ľudí a chcela pomáhať, najmä deťom, ktoré jej samej osud nedoprial. Bola vynímočná, tak ako bol vynímočný celý jej život. A zanechala posolstvo: myslíte vždy na iných.

Jej láska a jej existencia boli pre mnohých nenahraditeľné. Svoje skúsenosti rozdávala intenzívne, akoby vďaka svojej životnej zrelosti a veku zakotvila na Zemi omnoho hlbšie a pevnejšie ako iní. Odišiel človek, ktorého lásku mnohí cítili bezprostredne a blízko, človek, ktorý sa po celý svoj život staral o šťastie iných. Vo svete, kde len tak prahneme po čo len troche lásky a porozumenia.

A strata Júlie tu na Zemi bolela.

Tanec medzi makmi

Vetrik rozkošne ševelil žirnymi lánmi obilia a pohrával sa s jeho kláskami. Potriasol jeden, fúkol na druhý, ktorý prijal jeho peľ, aby mohol zrníčka vyplniť. Nezbedník si to vzápätí šibol k okraju, kde sa radostne roztancovali sýtočervené hlávky vlčieho maku. Boli roztrúsené na tanečnom parkete od jedného kraja až po druhý. Šibalsky, s akousi roztúženou ladnosťou sa obtrel o ne a už aj ich pohol k úžasnému tancu.

Nádherná paleta červených tanečníkov sa dala do pohybu. Jemným úklonom hlávok pozývali partneri svoje družky do ošiaľu nevidanej krásy. Vlnili sa, vznášali, jemne kĺzali a potom znova vstávali, do očí si vábne hľadeli. Dvíhali sa na špičky, aby znova len tým lahodným baletným krokom preniesli sa k vedľajšiemu páru a pozdravili ho natrasením sukienok. Jasné, tie dievky to majú vrodené. Vystrčili zadoček a červené lupienky im podskočili dohora, ako pri latinskom tanci. V návale roztúženia sa vtedy uklonili, štíhle boky odhalili a hybáj opreteký s natrasenými sukienkami po diagonále parketu. Pozorujúc magickú krásu tanečníkov, skĺzol mi pohľad na jednu dvojicu z periferie. Ich pohyby a spoločné tanečné kreácie sa akosi vynímali z rytmu okolia.

Jonathan bol pevnejšej postavy a jeho červené lupene poznačila už jemná srieň staroby. Napodiv dievčinka vedľa neho žiarila neskutočnou krásou, pôvabom, a jemnosťou. Jej štíhla postava prezrádzala nežnosť a hebkosť, s akou sa pohybovala. Mierne sa vznášala, lahodne knísala a honosne natriasala hlávkou. Jonathan sa jej mätko uklonil, až ju nenápadne svojimi hebkými perovitými listami, ako prstami obtúliť. Striasla sa a v okamihu jej hlávka skĺzla na plece tanečníka. Nechala sa viesť. Jemne, s povzdychom vánku jej oprel svoje pery o plece a kĺzal nimi nadol. Zo šije sa skrivil do záhybov a končekmi lístkov preberal ako po klávesnici. Nie nebol klavirista, to len roztúžená kráska hnala jeho prstoklad melódiou poézie.

On, statný Jonathan sa mierne zachvel, keď sa perami dotkol prvého lupienka. Nechtiac, ale s túžbou odtlačil ho bokom. Nádhra zaoblenia, ktorú zachytil medzi pery ho vtiahla do ríše snov. Nedokázal sa spamätať a vymaniť z objatia. Vánok prinášal čerstvé nápevy roztúžených melódii a ich krokové variácie nemali chyby. Roztančený v zasnenom objatí sa ponárali do seba vždy viac a viac. Splynuli v jedno krásne steblo, kam nemohol nik iný vstúpiť. Keď sa ich žiadostivosť dostatočne napila vymanili sa z objatia a predvádzali nové krokové pasáže, ktoré ich znova zamotali do toho roztúženého zblíženia. Ľahučko tančili i láskali zároveň. A svet bežal kolo nich v každodennom takte. Zvláštne, krásne, udivujúce. Aký môže byť len nádherný rozihraný svet. Ako ľahko sa dá stratiť v časopriestore.

Vetrik, nezbedník pomaly ustával. Steblá kláskov i divých makov sa prestali ukláňať a lahodne tancovať. Prebrala sa i naša dvojica a vo chvíľke lúčenia stihla ešte posledný bozk. Jemnučký, letmý, vánkovo lahodný... Taký, ktorý len lízne tvoje pery a trvalo dopadne na dno duše.

Pútnik Jozef

Život

„Aký krásny život máme pred sebou,“ šepkali sme si v zamilovaní. A neskôr, keď nám už ten očakávaný nádherný život prerástol do všednosti, zostali sme akosi zaskočení. Naplnili ho nudné prechádzky a rozhovory o ničom, vyhrabávanie zaprášených spomienok, ktoré sme v nadšení spolu dakedy zažili, keď sme sa ešte vedeli ľúbiť a lietať. Nostalgicky sa tešíme zo snívania o zajtrajšku, ktorý nás čaká niekde za hranicou pozemského života ale... Ešte stále sme tu!

Pozdvihnime sa z nevedomosti a nájdime seba samých. Stanú sa z nás bytosti plné dokonalosti, múdrosti, lásky a zručnosti. Vyplníme svoje doteraz nesplnené predstavy. Lebo nadšenie, ktoré akoby z nás vyprchalo, je dodnes uložené v tom jedinom zamknutom priečinku, kam sme ho kedysi dávno nenápadne schovali. Tú vysnívanú požehnanú krásu a zmysel života môžeme zažívať predsa neustále. Teraz a tu! Až do sklonku nášho života. To je objav, ktorý nám dáva možnosť znova rozprestrieť krídla a letieť. Konečne môžeme byť opäť slobodní!

Keď som si uvedomil, že spoločenstvo povoláva do stredu človeka, ktorého chcú buď pokarhať, alebo pochváliť, bolo mi to jasné. Pochvala v žiadnom prípade nehrozila, lebo odjakživa som patril na okraj pospolitosti, do ústrania. Snažil som sa byť tichý a nenápadný, takže ma čaká prinajlepšom „dohovárka“. Ďakujem, nepotrebujem. Zdvihol som sa a odišiel.

Lenže ako im teraz vysvetlím môj nový objav? Ako sa s nimi podelím, čo som vo svojej starobe objavil a čo všetko sa iba dnes ešte učím? A stále skúšam, znova a znova hľadám, probujem... Chcel by som im ukázať novonájdené obzory. Nové snívanie, nový skok v zmysle prežívania života a lásky, ktorá ho naplňa. Nepotrebujem ovácie ani nijaké pocty. Jednoducho im chcem povedať, že život, hoci je jedno veľké tajomstvo, musí sa a má sa neustále odhaľovať. Do poslednej minútky nášho pozemského putovania.

Kto je za to väčšmi zodpovedný než osoba, ktorá hľadá a naplňa vyšší zmysel života? Tisícky rokov sa len naháňame so šijami zohnutými k zemi. A na oblohu a hviezdy len zriedka pozrieme. Koľká krása je tam uprostred toho všetkého! Práve teraz som našiel dôvod, prečo sme tu. Prišli sme sa sem učiť, objavovať to, čo je skryté nášmu zraku, a byť slobodní! Zdokonaľiť sa v prijímaní, ale najmä v rozdávaní. Šírme čo najviac lásky, lebo len dávaním sa nám vráti... Rozdávajme ju všade a hľadáme v každej drobnosti, jednoduchosti, aj v každej všednosti nášho života. Pochopme zmysel života a nášho putovania tu na zemi. Zamyslime sa nad sebou, ako nás nuda, strach a hnev oberajú o to najkrajšie - o lásku a život.

Preto sme tu na zemi, aby sme si navzájom pomáhali a nerobili si prieky, povedal nám raz jeden lesník na putovaní, keď nás dvanástich prichýlil do svojho nového domu. Priatelia, víťazstvo dosiahne len ten, kto miluje.

Inšpirované príbehom Čajka od Jonathana Livingstona

OBSAH

Zápis z vyhodnotenia Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby
v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2022

Cena Jána Harantu

sr. Anežka Alžbeta Žatková: Nenechaj vyschnúť svoju studničku; Bolesť

Cena Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii Poézia

Emília Filipová: Človek a čas; Bdelá noc; Listy

Lenka Kóňová: Listovanie; Odchody; Evanjelium podľa mora

Michal Šimon Hradský: Spev; Blízkosť; Minúty; Oslava

Čestné uznanie v kategórii Poézia

Mária Čičková: Maľuješ ma ešte?; Splynutie; Interpunkcia; Korenie

Marek Drozd: Súmračná hodina; Ak...

Michal Dušička: Zatiahni na hlbinu; Mt 13,45 – 46; Sychar; Neobyčajný

Judita Ďurčová: Búrka; Keď plačú anjeli; Kam orly nikdy nelietajú; Jesenná nedeľa

Anna Lažová: Kríž; Túžba; Svet

Magdaléna Martišková: nevybrežujte ani keď ste v poradi

Zuzana Martišková: Semenám dokreslí sa overiteľná stonka

Júlia Rakovská: Je v nich deň, Listy s otáznikom; Myšlienka na teba

Ondrej Šály: Dar

SM. Bonaventúra Šmidová, OSF: Stretla som anjela; Srdce matky; Možno je; Mária –
nanebovzatá

Cena Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii Próza

Jozef Páleník: Kasárenský kostolík

Lenka Kóňová: Medzi morom a nebom

Edita Ďurčová: Vestálka

Čestné uznanie v kategórii Próza

Jana Belková: Krátka rozprava o živote

Daša Brontvajová: Naveky

Marek Drozd: Jeden muž a jedna žena; Súženie

Katarína Holcová: Sestrička

Nina Holeštiaková: O svetlom tieni

Danica Jančáryová: Trochu o láske

Jozef Kottra st.: Tanec medzi makmi; Život

**Podujatie z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia
Spolufinancovanie zabezpečil Žilinský samosprávny kraj**

Názov: **JURINOVA JESEŇ 2022**
Zborník vybraných prác
Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou.

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej
pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zodp. redaktor: Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci

Zostavila: Helena Pagáčová

Tlač: Varínska tlačiareň

Náklad: 100 ks

Rok vydania: 2022

ISBN: 978-80-88708-82-7

EAN: 9788088708827